

DEĞER

AYLIK KÜLTÜR VE YAŞAM DERGİSİ

SAYI
117
EYLÜL
2023

Çocuk **08**

Röportaj **24**

Sinema **48**

Yeni Bağımlılık Unsuru:
Bilgisayar Oyunları

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Bilge Gürs

Unutulmaz Filmlerin Yönetmeni:
Ertem Eğilmez

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Yayınıdır

f cte.adalet.gov.tr

globe cte.adalet.gov.tr

2023-2024 Adli Yıl Açılışı

Hayırlı Olsun

DEĞER

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

SAHİBİ

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Adına
Enis Yavuz YILDIRIM
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Çelebi YILMAZ
Genel Müdür Yardımcısı
Yayın Kurulu Başkanı

Evren AKBAY

Daire Başkanı

Hüseyin ÖZ

Tetkik Hâkimi

Hakan ERDEM

Yazı İşleri Müdürü ve Editör

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Abdullah KAYA
Ayşe ÇOLAKOĞLU • Celal CEYLAN
Deniz ÖZYÖRÜK • Dilek DEREBAŞI • Ejder TOPAL
Ferhat ÇELİKER • Gamze BOLATCAN
Gamze ÇALIŞGAN • Güldane ÖZBEY
Gülden YARDIMCI • Hatice AYDOĞDU
Hüseyin ÖZTÜRK • İsa TİYEK
M. Recep KOLCU • Mehmet VARNALI
Muhammed Emin GEYLANI
Murat Ali KIRBIYIK • Murat NAMDAR
Nurgül AÇIKGÖZ • Samet YURTTAŞ
Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Ümmü GÖKDEMİR • Yasin YILMAZ

KONUK YAZARLAR

Mustafa GÜNAY • Nevgül DUMAN

FOTOĞRAFLAR

Cesim ŞEKER • Halil İbrahim GÜNEŞ

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Ağah Efendi Caddesi
No:12/1 Altındağ/ANKARA
Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67
Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91
E-posta: ctedeger@gmail.com

Grafik Tasarım

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

Baskı

Ankara Açık CİK Matbaası
İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz/Ankara
Tel: (0312) 278 76 10
Faks: (0312) 278 25 68

Matbaa - Baskı Şefi

Zafer KARAKAYA

Yayın Türü

Yerel Süreli Yayın

Basım Tarihi

20/10/2023

Değerli Okurlarımız,

Değer dergimizin eylül sayısı değeri adalet ile sizlerle-
yiz. Adalet, karşılıklı insan ilişkilerini düzenleyen ve
toplumsal düzenin sağlanmasında belirleyici olan bir
kavramdır. İnsanlar; dil, din, ırk, renk ve cinsiyet ayırt
edilmeksizin eşit haklara sahiptir. İşte bu eşitliği adalet
temsil etmektedir. Bu nedenle adalet, toplumların sağ-
lam durmasını, toplumsal düzenin bozulmamasını ve
devam etmesini sağlayan önemli bir değerdir. Berabe-
rinde saygı, sevgi, güven duygusu, eşitlik olgusunu da
getiren adalet, mutlu ve huzurlu bir toplum için vazge-
çilmez bir erdemdir.

Bir toplumun mutlu olması, huzur ve refah içinde ya-
şaması için o toplumda adaletin tamamen sağlanmış
olması gerekir. İnsanı merkeze alan adalet tesis edildi-
ğinde de karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü de artacaktır.

Değer dergimizde bu ay adaletin öneminden yola çıka-
rak; "Adaletin kavramsal tanımlamasını ve toplumsal iş-
levini belirten makalelere, çocukların öğrenmelerinde
eğlencenin önemine, bilgisayar oyunlarının bağımlılık
unsuru olmasındaki etkenlere, farkındalık temelli me-
ditasyonla insanların sorunlarıyla baş etmesinde dikkat
etmesi gereken önerilere, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi
hastalığı hakkında bilgi veren makalelere kadar birçok
konu ve içeriği siz değer okurlarına özel hazırladık.

Dergimiz yazarlarından Ayşe Çolakoğlu'nun yazdığı
"Bunları Biliyor musunuz?" sayfamızda arı sütünün
özellikleriyle alakalı ilginç bilgiler sizleri bekliyor. Sine-
ma sayfamızda Mustafa Recep Kolcu, unutulmaz film-
lerin yönetmeni Ertem Eğilmez'in biyografisini anlatı-
yor.

Değer dergimizin eylül sayısı röportaj sayfasında konu-
ğumuz ise Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma
Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Bilge Gürs oldu. 15 Tem-
muz'da eşi ve babası şehit, iki kız kardeşi ise gazi olan
Gürs değer dergisine özel açıklamalarda bulundu. Ceza
ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzün düzenlediği 19
Eylül "Gaziler Gününde Gaziler Konuşuyor" adlı progra-
ma konuk olarak da katılan Bilge Gürs hanımefendiye
değerli açıklamaları için teşekkür ediyoruz.

Özveriyle yazılarını hazırlayan ekibimizin kıymetli araş-
tırmalarıyla sizlerle buluşan dergimizde zengin içerikli
bir eylül sayısı siz değerli okurlarımızı bekliyor.

Keyifli okumalar dileriz.

DEĞER İÇİNDEKİLER

EYLÜL • ADALET

BAŞYAZI: 05

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm kurum ve kuruluşlarının işlemlerinde tek bir gayesi vardır, o da adaleti sağlamaktır. Uygarlığımızı dev bir çınar gibi asırlar boyunca ayakta tutan şey köklü töremiz ve adalet anlayışımızdır. Selçuklular ve Osmanlılar gibi tarih boyunca ülkeleri dize getiren nice köklü devletlerimiz işte bu adalet anlayışının meyvesi olarak kurulmuş ve adaletle cihana hâkim olmuşlardır.

EDİTÖRDEN: 01

Değer dergimizde bu ay adaletin öneminden yola çıkarak; "Adaletin kavramsal tanımlamasını ve toplumsal işlevini belirten makalelere, çocukların öğrenmelerinde eğlencenin önemine, bilgisayar oyunlarının bağımlılık unsuru olmasındaki etkenlere, farkındalık temelli meditasyonla insanların sorunlarıyla baş etmesinde dikkat etmesi gereken önerilere, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı hakkında bilgi veren makalelere kadar birçok konu ve içeriği siz değer okurlarına özel hazırladık.

DEĞER: 06

Mülkün Temeli: Adalet

ÇOCUK: 08

Yeni Bağımlılık Unsuru:
Bilgisayar Oyunları

SAĞLIK: 10

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

BESLENME: 11

Çiçeğin En Güzel Hali:
Kabak Çiçeği

HAYATIN İÇİNDEN: 12

Farkındalık Temelli
Meditasyon

PSİKOLOJİ: 14

İlişkilerimizde Michelangelo Etkisi

KİŞİSEL GELİŞİM: 16

Yalan Yalandır

BİLİM: 17

Parmak İzleri: Bireysel ve
Benzersiz Kimlikler

CANLILAR ALEMİ: 18

Dünyanın En Hızlı Kuşu:
Gökdoğan

MANEVİYAT: 20

Adalet Mülkün Temelidir

PERSONELİMİZDEN

GELENLER: 22

Canımız Kül Oldu

24

Özel Röportaj

Bilge Gürs

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı Başkanı

34

Gezi

Japonya

20

Maneviyat:

**Adalet Mülkün
Temelidir**

RÖPORTAJ: 24

Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı
Başkanı Bilge Gürs

FOTO DEĞER: 32

Gaziler Gününde Gaziler Konuşuyor

GEZİ: 34

Japonya

KÜLTÜR VE GELENEKLER: 44

Çoban Bayramı

SİNEMA: 48

Unutulmaz Filmlerin Yönetmeni:
Ertem Eğilmez

TARİHİN ARKA SOKAĞI: 52

20 Ekim 1827 Navarin

EĞİTİM: 54

Çocuklarımızın Öğrenmelerine ve
Eğlenmelerine İmkân Veriyor muyuz?

AYIN ÖNEMİ: 56

Dilimiz Özümüzdür Bizim

ŞİİR: 57

Eylüle

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?: 58

Arı Sütü Gerçekten Süt müdür?

SPOR: 60

Cihan Pehlivanı:
Kurtdereli Mehmet Pehlivan

BULMACA: 64

Siz Neredeyse Derginiz Orada!

Değer dergimiz Turkcell Dergilik ve Türk Telekom e-dergi uygulamalarında. Bütün operatörlerden dergilik uygulamasını indirerek dergimizi okuyabilir, kaydedebilir, paylaşabilirsiniz.

Merhaba Değerli Okurlar,

Her şeyi yerli yerine koymak anlamına gelen adalet, hak ile eş anlamlı bir kullanıma sahiptir. Adalet, haklılık ve doğruluk anlamlarına gelmektedir. Herkesin hakkını verme, haksızlıktan uzaklaşma, hükümde isabetli karar verme gibi anlamlara da gelen adalet, kavramların en yücesidir.

İnsanın fitratında adalet olduğunu savunan Sokrates adaleti, “İyiye kötüden ayırma bilgisi” olarak tanımlanmaktadır. Ona göre insanın içindeki adalet duygusu bize neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu öğretir. Platon’a göre erdemlerin en yücesi adalettir. Realiteden hareket eden adalet tanımlarının en önemlisi ise Aristo’nun yaptığı adalet tanımidir. Aristo ile birlikte adalet mutlak bir düşünce olmaktan çok toplum realitesi içindeki ilişkilerden doğan bir kavram hâline dönüşmüştür. Mevlana Hazretlerinin söylemiyle adalet, ağaçlara su vermektir. Zulüm ise dikenli sulamaktır. Bu tanımlamada adalet, bir nimeti yerine koymaktır. Her su çeken tohumu sulamak değildir. Zulüm ise bir şeyi yerine koymamak başka yere koymak anlamına gelir.

Bir değer olarak adalet bütün değerleri kapsayan bir manaya sahiptir. İyi ve karakterli bireyin erdemleri sıralandığında adalet kavramı diğer değerler arasında ilk sırada yer alır. Adalet her ilişkinin temelinde yer alan mülkün temeli tanımlamasıyla hayatı sürdürmeyi sağlayan bir değerdir. Bir değer olarak adalet; mülkün temeli ve insanlığın temel direğidir.

Toplumun, kurumların ya da devletin adaletinden bahsedilirken, övülürken veya eleştirilirken bilinmelidir ki; bireyler ne kadar adil ise o bireylerin oluşturduğu devletler, kurumlar, yapılar da o kadar adil olacaktır. Birey ne kadar doğru ise adalet de o kadar hassas olacaktır. Hiçbir sistem doğruluktan uzaklaşmış, taraflı, adil olmayan, haksızlığa göz yuman, gizlemeye çalışan hatta haksızlığı hak gören

bireylere adaleti getiremez. Hiçbir menfaat, adil ortamda yaşıyor olmanın güvencesinden daha değerli değildir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin tüm kurum ve kuruluşlarının işlemlerinde tek bir gayesi vardır, o da adaleti sağlamaktır. Uygurluğumuzu dev bir çınar gibi asırlar boyunca ayakta tutan şey köklü töremiz ve adalet anlayışımızdır. Selçuklular ve Osmanlılar gibi tarih boyunca ülkeleri dize getiren nice köklü devletlerimiz işte bu adalet anlayışının meyvesi olarak kurulmuş ve adaletle cihana hâkim olmuşlardır. Anadolu’nun kapılarını Sultan Alparslan’a açan, Doğu’nun ve Batı’nın Hükümdarı olmayı Sultan Melikşah’a sağlayan, İstanbul’u fetheden Sultan Mehmet’i “Fatih” yapan bu bağlılık ve bu adalet anlayışıdır.

Kıymetli Okurlar, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak Eylül ayı içerisinde 19 Eylül “Günü’nde Gaziler Konuşuyor” adlı programda teşkilatımıza hizmetleri sırasında şehit olan Cengiz Yiğit ve Gazi Yunus Kayar’ın anısına özel bir günde bir araya geldik. Gaziler Günü’ne özel gazilerimizi davet ettiğimiz programda duygu dolu anlar yaşadık. Programa konuşmacı olarak katılan Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Bilge Gürs’e, 15 Temmuz’da tankın altına yatan ve sembol isim haline gelen Gazi Metin Doğan’a, Güneydoğu Gazisi Şahin Koçer’e ve yapımçı, yönetmen Erol Koçan’a çok teşekkür ediyorum. Hepimiz için anlamlı ve özel bir gündü.

Değerli Okurlar, Eylül ayının ilk gününde gerçekleştirdiğimiz adli yıl açılışı kapsamında, hukukun üstünlüğüne büyük bir bağlılıkla ülkemizin her yerinde milletimize adalet dağıtacak, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine itina ile sahip çıkacak yargı mensuplarımızın ve bütün yargı camiamızın yeni adli yılını kutluyorum. 2023-2024 adli yılı, ülkemize ve yargı teşkilatımıza hayırlı olsun.

Muhammed Emin GEYLANI
Van T Tipi Kapalı CİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

Mülkün Temeli: Adalet

İnsanlar arası ilişkiyi düzene koyan ve dünyayı daha yaşanabilir kılan bazı değerler vardır. Bu değerler toplumda benimsendikçe yaşam standartları iyileştiği gibi bireylerin birbirine olan güvenleri de daha iyi bir noktaya ulaşacaktır. Bu değerlerin içinde en büyük önemi taşıyan adalettir. Adalet, insanlık tarihi boyunca ilkelerini benimseyen toplumları daha iyi noktalara ulaştırırken ilkelerini benimsemeyen toplumlar tarih sahnesinden kaybolmuşlardır.

Adalet, insanlık tarihi boyunca stratejik öneme sahip bir kavram olmuştur. Toplumların düzenini sağlayan, bireylerin haklarını koruyan ve eşitlik ilkesini yansıtan **adalet** insan ilişkilerinin temel taşlarından biridir. **Adalet** kavramı farklı kültürlerde ve zaman dilimlerinde farklı şekillerde anlaşılmış ve uygulanmış olsa da genel olarak eşitlik, tarafsızlık ve hakça paylaşım gibi değerleri içermektedir. Çünkü **adalet**, toplumun refahına etki eden ve devletlerin yegâne pusulası olan kavramdan öte bir şeydir. Bu yüzden toplumda kâim edilmesi gereken temel unsurdur. **Adalet** mekanizmasının işlemediği toplumlarda bireyler güçlü bir yarın noktasında umutsuzluğa kapılır.

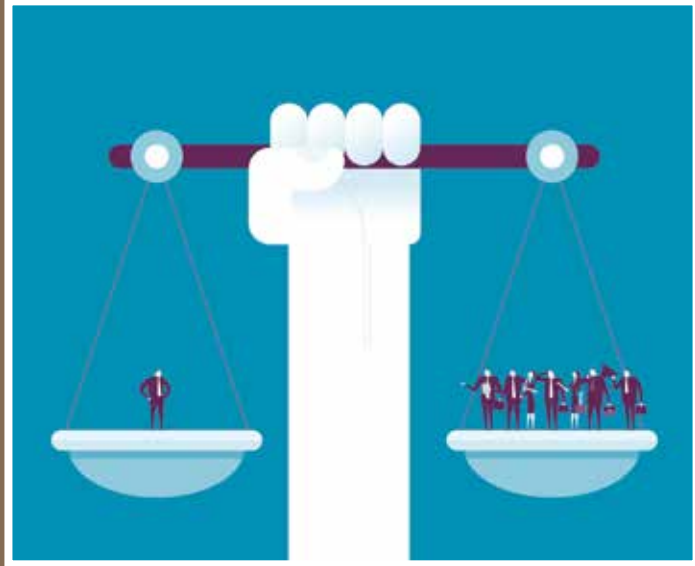
Adalet, toplumun sağlıklı işleyişi ve insanların birbirine güveni açısından da büyük bir öneme sahiptir. Adalet olmadan insanlar arasında anlaşmazlıkların çözümü güçleşir ve toplumsal huzur zedelenir. Adalet, haksızlığın önlenmesini ve suçluların cezalandırılmasını sağlayarak toplumun düzenini korur. Adaletin sadece bireyler arasındaki ilişkilerde değil aynı zamanda devlet ve vatandaş ilişkilerinde de büyük bir rolü vardır. Hükümetler, yargı sistemleri aracılığıyla adaleti sağlamakla yükümlüdürler. Adalet sistemi, toplumun güvenini kazanmak ve devletin meşruiyetini sürdürmek için vazgeçilmez bir araçtır. Türk İslam medeniyeti, adalet kavramını İslam'ın öğretileriyle birleştirerek benimseyen ve bu ilkeyi toplumsal yaşamın merkezine koyan zengin bir tarihsel geçmişe sahiptir. Bu medeniyet hem İslam'ın adalet vurgusunu hem de Türklerin geleneksel adalet anlayışını içselleştirmiştir.

Adalet, İslam'da insanların birbirlerine eşit ve tarafsız bir şekilde davranmasını ifade eder. Ayrıca İslam'da adaletin yerine getirilmesi, toplumsal huzurun ve düzenin sağlanmasının temel bir unsuru olarak kabul edilir. İslam'da adaletin uygulanması sadece bireyler arasındaki ilişkilerde değil aynı zamanda yönetimde de büyük bir rol oynar. Müslüman hükümdarlar ve liderler, adaleti sağlamak ve insanların haklarına saygı göstermekle yükümlüdürler. Peygamber Efendimiz (şav)'in adalet konusundaki örnek davranışları da Müslümanlar için yol gösterici olmuştur. Adaletin sağlanması, haksızlığa ve zulme karşı çıkma anlamına gelir ve toplumun huzurunu koruma amacı taşır. İslam hukuk sistemi, adaletin yerine getirilmesini temel alır. Adaletin sağlanması için hükümler belirlenirken tarafsızlık, eşitlik ve insan hakları prensipleri göz önünde bulundurulur. Adaletin sağlanması için yargılama süreçlerinde

“ Adalet, toplumun refahına etki eden ve devletlerin yegâne pusulası olan kavramdan öte bir şeydir. Bu yüzden toplumda kâim edilmesi gereken temel unsurdur. Adalet mekanizmasının işlemediği toplumlarda bireyler güçlü bir yarın noktasında umutsuzluğa kapılır.

delillerin toplanması, adil bir şekilde yargılama yapılması ve cezaların ölçülü ve hakkaniyetli bir şekilde uygulanması esastır. Türk İslam medeniyeti, adaleti sağlamanın ve adil davranmanın temel bir erdem olduğuna inanmıştır. İslam'ın öğretileri, hükümdarların ve liderlerin adaleti sağlamalarını ve halkın haklarına saygı göstermelerini öğütler. Osmanlı İmparatorluğu gibi Türk İslam devletleri, adaleti sağlamak için özel olarak yetkilendirilmiş mahkemeler ve yargıçlar kurarak bu ilkeyi uygulamışlardır.

Sonuç olarak adalet; insanların birbirlerine ve topluma karşı dürüstlük, eşitlik ve hakkaniyetle davranmalarını ifade eder. Toplumsal düzenin ve huzurun sağlanması, bireylerin haklarının korunması ve çeşitli toplumsal ilişkilerin adil bir şekilde yönetilmesi için temel bir değerdir. Adalet, herkesin yasal ve ahlaki haklara sahip olduğu ve bu hakların herkese eşit bir şekilde uygulanması gerektiği anlamına gelir. Irk, cinsiyet, din veya sosyal statü farklılıkları gözetmeksizin her bireyin aynı şekilde muamele görmesi esastır.

Dilek DEREBAŞI
Karabük T Tipi Kapalı CİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

Yeni Bağımlılık Unsuru: Bilgisayar Oyunları

Bilgisayar oyunları günümüzde en çok tartışılan konulardan biridir. Çocuklarımızın bilgisayar oyununa bağımlılığı sebebi ile hayatlarının derinden etkilendiğini maalesef haberlerden görebiliyoruz. Çocuklar ayaklarını toprağa basarak, hayatı deneyerek, yanılarak deneyimlemek yerine erken yaşta bilgisayar teknolojisi ile tanışıyor. Bu tanışma bağımlılık boyutuna ulaştığında bir fırsat olan teknoloji çocuklar için tehlike halini alabiliyor.

Başta biz anne ve babalar akıllı telefonlarımızı hızlı kullanan çocuklarımızı görünce buna şaşırabiliyor hatta mutlu olabiliyoruz. Çocuklarımızın sessizce oturduğu yerden kalkmayarak, uslu uslu bilgisayar oyunu oynaması, evi dağıtmaması anne babalara iyi hissettirebiliyor başlangıçta. Fakat çocuklarımızın bilgisayar oyunu oynayarak geçirdiği her gün biraz daha fazlalaşiyor ve bir süre sonra bu durum kontrolden çıkıyor. Bu durum gerçek oyunlardan, sokaktan, akranlarından ve hayattan yavaş yavaş uzaklaşan çocuğumuzda bağımlılığa dönüşebiliyor.

Yalnızlaşma Evresi

Çocuğumuzun en sevdiği en çok vakit geçirdiği arkadaşı artık bir makine oluyor. Çocuğumuz evden çıkmak istemiyor ve anne babaya duvar örmeye başlıyor. Bilgisayar ortamında sanal arkadaşlıklar edinerek gerçek dünya ile olan bağlarını da zayıflatıyorlar. Uzmanlar; gerçek hayattan kopan, tüm ilişkilerini ve iletişimlerini sanal ortama taşıyan çocukların gerçek hayatta yüz yüze geldiklerinde bocaladıklarını söylüyorlar. Sanal dünyada alıştikları ilişki tarzının gerçek hayatta işe yaramadığını görünce yeniden sanal dünyalarına dönmeyi seçtiklerini belirtiyorlar. Sonuçta gerçekle teması olmayan sanal bir nesil ortaya çıkıyor. Zamanla yalnızlaşan çocuklar, yalnızlıklarını gidermek için haz aldıkları şeylere daha fazla yoğunlaşmaktadır. Uzmanlar bunun sonucunda ortaya derin bağımlılıklar çıktığını belirtmişler ve ailelerin bu konuya dikkatlerini çekmeye çalışmışlardır.

Durağanlık ve Yetersizleşme

Çocuklarımız renkli dijital oyun dünyasının verdiği haz nedeniyle hareket etme, spor yapma gereği duymuyorlar. Yetişkinlerden daha yorgun daha tahammülsüz ve sabırsız hale geliyorlar. Çünkü doyasıya koşmadan, hoplayıp zıplamadan, düşüp kalkmadan enerjilerini atamadan büyüyorlar.

Bilgisayarda görüntülerin hızlı akışına, peş peşe gelen sahnelere alışan çocukların beyni okul hayatına adapte olmakta da zorlanıyor. Çünkü beyin daha fazla uyarı istiyor. Öğretmenin ders anlatımı sıkıcı gelmeye başlıyor ve çocuklar derse yoğunlaşmakta zorluk çekiyorlar. Bunun neticesinde ise motivasyon ve konsantrasyon problemleri ortaya çıkıyor.

Bilgisayar Oyunlarına Bağımlılık

Oyun oynayan her çocuk oyun bağımlısı değildir. Çocuğunuzun çeşitli oyunlar oynaması, birçok oyunda hesabının olması ya da yeni çıkan oyunlarla ilgili bilgi ve ilgi sahibi olması, onun oyun bağımlısı olduğunu göstermez. Bir eylemin bağımlılık olarak tanımlanabilmesi için devamlı olarak tekrarlanması gerekir.

“ Bilgisayarda görüntülerin hızlı akışına, peş peşe gelen sahnelere alışan çocukların beyni okul hayatına adapte olmakta da zorlanıyor. Çünkü beyin daha fazla uyarı istiyor. Öğretmenin ders anlatımı sıkıcı gelmeye başlıyor ve çocuklar derse yoğunlaşmakta zorluk çekiyorlar.

Oyun başında ne kadar zaman geçiriyor?

Ödev yapılması ya da ders çalışılması gereken zaman diliminde çocuklarımız bunları yapmak yerine bilgisayar ile zaman geçiriyor.

Oyunda geçirdiği süre fiziksel, sosyal ve hatta mental durumuna olumsuz etkiler yapıyor mu?

Bilgisayarlarını günlük faaliyetlerine, arkadaşlarına tercih ediyor. Bu noktalara dikkat ettiğinizde sizi endişelendiren bir sonuç ortaya çıkıyorsa dijital oyun bağımlılığından şüphelenmeniz normaldir.

Aileler Ne Yapmalı?

Bir çocuğa: “**Bilgisayar oyunları oynama!**” demek hiçbir zaman gerçekçi olmaz. Çünkü insanlarda yasaklanan şeylere karşı merak ve öğrenme içgüdüğü uyanır. Bu nedenle yasaklamak çözüm olmayacaktır. Yasaklamak yerine çocuğunuza bilgisayarı doğru kullanmayı öğretmeniz ve onu farklı alanlardaki hobilerle tanıştırmamız gerekiyor. Peki, bu konuda ailelerin yaklaşımı nasıl olmalıdır?

Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Çocuklara oyun oynaması için bir limit koymak,
- Oyun ile ilgili limitin aşılmasına kesinlikle izin vermemek,
- Telefon, televizyon veya oyun oynayabileceği tüm aletleri yatak odasında bulundurmamak,
- Çocukları sanatsal ve kültürel hobilere, egzersize ve fiziksel aktivitelere yönlendirmek,
- Çocuklarda oyun oynanmadığı zaman yoksunluk duygusunun giderilmesini sağlamak gibi yapıcı yaklaşımlar çocukların bilgisayar bağımlısı olmalarını önleyici tedbirlerdir.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

Bahar ve yaz aylarında sıkça rastlanan Kırım Kongo kanamalı ateşi keneler aracılığıyla taşınan, hayvandan insana bulaşan, ateşli ve ölüme sebebiyet veren bir hastalıktır. Ülkemizde hastalığın bulaştırıcısı olan kene türü Hyalomma Marginatum'dur. Ülkemizde kesin tanısı 2003 yılında konulan bu hastalığın ilk vakaları, Tokat ve civarında görülmüştür. Hastalığa neden olan virüsler genel olarak kene ısırıklarıyla ve virüsü taşıyan insan veya hayvanların kanı ile temas durumunda bulaşmaktadır. Deri bütünlüğünün bozulduğu durumlarda bulaş ihtimali artmaktadır. Tarım işçileri, veterinerler, kasaplar ve mezbaha çalışanları risk altında olan meslek grupları olduğundan bu sektörlerde çalışanların önlem alması son derece önemlidir.

Hastalık Belirtileri Nelerdir?

Ateş, kas ağrısı, baş ağrısı, halsizlik, iştahsızlık, bulantı, kusma, ishal, gözlerde, yüzde, boğazda kızarıklık, damakta kırmızı lekeler ve ağır vakalarda kanama gibi bulgular ile seyrederek.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşinden Korunmak İçin:

- Bağ, bahçe, tarla vb. alanlarda çalışanlar, ormanlık alanlarda piknik ve kamp yapanlar vücutlarını örten kıyafet giymelidir. Kenelerin rahatça görülebilmesi için açık renkli kıyafetler tercih edilmelidir. Eşofman ve pantolon paçaları çorapların içerisine sokularak kullanılmalıdır.
- Kene bulunduğu düşünülen bağ, bahçe, tarla vb. yerlerden dönerken öncelikle kulak arkası, koltuk altları, kasıklar, diz arkası ve sonrasında tüm vücut kene yapışma ihtimaline karşı kontrol edilmelidir.
- Özellikle hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşan kişiler büyükbaş veya küçükbaş hayvanlarda kene tespit etmeleri halinde bunları temizlemek yerine veteriner hekimden yardım alınmalıdır.
- Hastalık, hayvanlarda belirti göstermediğinden hayvanlar sağlıklı görünse de dokularına ve vücut sıvılarına çıplak elle temas edilmemelidir.
- Kan ve vücut sıvıları bulaşmayı artırdığından hasta ile temas etmeden eldiven, önlük ve maske gibi koruma önlemleri alınmalıdır.

Kene Yapıştığı Zaman Ne Yapmalıyız?

- Kişiyi kene yapışmış ise panik olmadan en yakın sağlık kuruluşuna müracaat edilmelidir. Ancak sağlık kuruluşuna ulaşım mesafesi uzun ise zaman kaybetmeden kene çıkarılmalıdır. Bu işlem için ince uçlu cımbız kullanılmalıdır. Eğer cımbız yok ise keneyi vücuda tutunduğu en yakın yerden, uygun bir malzeme ile (eldiven, poşet ya da bez) tutarak parçalamadan direkt yukarı doğru çekme işlemi ile kene çıkarılmalıdır.
- Eğer kenenin bir bölümü ciltte kalırsa cımbız yardımı ile kalan parça alınmalıdır.
- Kişi keneyi kendisi çıkaramadığı durumlarda da sağlık kuruluşuna başvurmalıdır.
- Keneler çıkarıldıktan sonra asla çıplak el ile öldürülmemeli ve patlatılmamalıdır.
- Vücuda yapışan kenelerin üzerine alkol, kolonya dökmek ve sigara basmak kenenin kasılmasına sebep olur ve vücudundaki salgıyı kişiye aktarmasına neden olur. Bu yüzden bu tür davranışlardan kesinlikle kaçınılmalıdır.
- Kene tarafından ısırılan kişiler, hastalık belirtileri yönünden kendilerini 10 gün süreyle izlemeli ve belirti olması halinde sağlık kuruluşuna müracaat etmelidir.

Nevgöl DUMAN
Sağlık Daire Başkanlığı
Sağlık Memuru

Çiçeğin En Güzel Hali Kabak Çiçeği

Hem narin hem gösterişli ve bir o kadar da lezzetli kabak çiçeği...

Kabak dolması yemek için sabah erkenden kalkmak şart. Aksi takdirde kabak küsüp yapraklarını kapattığı için içinin doldurulması bir hayli zor olacaktır. Çiçek yenmez diyenler olabilir ama kabak çiçeğinin tadını en iyi yiyen bilir. "Peki, nedir bu eşsiz lezzetli çiçek?" dediğinizi duyar gibiyim. O halde size kabak çiçeğinden bahsedeyim bu yazımızda.

Kabak çiçeği, kabak bitkisinin ürettiği yenilebilir bir çiçek türüdür. Genellikle canlı bir turuncu ya da sarı renkleriyle lezzetli bir yemek olarak yer alır sofralarımızda. Kabak çiçeği yoğun miktarda A, B ve C vitamini içermektedir. Kan yapıcı özelliği vardır. Bağışıklık sistemini güçlendirir. Potasyum, magnezyum ve fosfor bakımından da zengindir. Yüksek miktarda lif içerir, sakinleştirici ve idrar söktürücü bir özelliği bulunmaktadır.

Dolması, kızartması, sulu yemeği yapılan ayrıca çeşit çeşit tariflerde yer alan bu çiçeği birkaç yıl öncesine kadar marketlerde göremezdiniz. Bugünlerde her ne kadar bazı marketlerde olsa da yine de ben sizlerin yetiştirip kendi taze kabak çiçeklerinizle lezzetli yemekler yapmanızı öneririm. Zira bu lezzetten kimse mahrum kalmasin.

Kaynak: <https://www.altunmarket.com/makale/2534-kabak-ciceginin-besin-degerleri-faydaları-ve-kullanımları>

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ
Kayseri Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
Psikolog

Hayatın İçinden

Farkındalık Temelli Meditasyon

Merhaba Değerli Okurlar,

Eylül sayımızda "Farkındalık Temelli Meditasyondan" bahsedeceğiz. Öncelikle **farkındalık** kavramını hatırlatarak başlayalım.

Farkındalık; dikkatin şimdiki ana yönelti- lerek anlık deneyimlerin yargılanmadan kabul edilmesini, dikkatin istemli bir şekilde anlık yaşantılara odaklanmasını ve içsel deneyimlerin gözlemlenmesini içeren bir zihin ve beden pratiği olarak tanımlanmaktadır. Farkındalık, tüm bedensel duyumların tekrarlayan şekilde gözlemlenmesine dayanır.

Farkındalık temelli meditasyon aklın yargılanmaksızın eğitimidir. Bu eğitimde akıl, görev olarak beyinden ayrı bir şekilde düşünülmektedir. **Akl; kişinin birikmiş düşünceleri, deneyimleri, beklentileri ve algısıdır. Yani beyin ölçülebilir, görüntülenebilir ve dokunulabilir canlı bir organ olarak görülür.** Akıl ise şekilsiz ve sınırsız olarak görülür. Mesela; kişinin aklı bir deniz kenarında dolaşırken beyni olduğu yerde sabit kalmaktadır.

“ Farkındalık temelli meditasyon ile birey yaşadığı olumsuz duygu ve düşüncelerin artarak kendisini rahatsız ettiğini kabul eder ancak onlar hızlı bir şekilde kişinin aklıdan geçer gider, kalıcı olarak yerleşmez. Tıpkı bir misafir gibi. Böylece birey rahatlar ve yaşamdan daha fazla keyif almaya başlar.

Farkındalık temelli meditasyon **aklı farkındalığa yönlendirmektedir.** Öncelikle bireyler duygu ve düşüncelerini dikkatle gözlemlemeye teşvik edilir. Sonra bireylere düşüncelerinin içinde zorlanmadan nasıl kalabilecekleri ve düşüncelerin yargılanmadan nasıl geçer gideceği öğretilir. **Jon Kabat Zinn**, bu durumu açık havada gökyüzünü izlemeye benzetmiştir. İnsan, gökyüzünü izlerken kuşlar ve bulutlar kişinin baktığı yerde sürekli hareket halindedir fakat orada sabit kalmazlar. Benzer bir şekilde olumsuz düşünceler kişinin aklında mutlaka olacaktır ancak farkındalık temelli meditasyon bireyin şimdiye

odaklanmasını sağlar ve öz farkındalık kuşların ve bulutların gökyüzünden geçip gittiği gibi negatif düşüncelerin de kişinin aklıdan geçip gitmesine yardımcı olur. Örneğin, riskli bir hastalığa yakalandığını öğrenen bir kişi bu durumdan dolayı endişe duyabilir. Bu durum onun acı çekmesine sebep olur. **Farkındalık temelli meditasyonun olmadığı bir durumda kişi zihninin korkuya odaklanmasına izin verir. Bu da kişinin korkusunun içinde boğulmasına ve dış dünya ile ilişkisinin bozulmasına sebep olur.** Bu durumda birey sosyal aktivitelere katılmaktan uzaklaşmaya, yaşamdan zevk almaya ve hastalığına dair problem yaşayacağından dolayı kaygılanmaya başlar. Farkındalık temelli meditasyon da ise kişi olmamış şeyler için korkmayı bırakacak, korkularını gözlemleyecek, duygularının zihninden akıp gitmesine izin verecek, sağlık durumunun zarar görmediği şimdiki ana odaklanacak duygularını yargılamaksızın kabul edecek ve şundan keyif alabilecektir.

Farkındalık temelli meditasyon ile birey yaşadığı olumsuz duygu ve düşüncelerin artarak kendisini rahatsız ettiğini kabul eder ancak onlar hızlı bir şekilde kişinin aklıdan geçer gider, kalıcı olarak yerleşmez. Tıpkı bir misafir gibi. Böylece birey rahatlar ve yaşamdan daha fazla keyif almaya başlar.

Farkındalık temelli meditasyonun yönergeleri oldukça basittir. Önemli olan nokta bireyin dikkatini nefes alışverişine verebilmesidir. Temiz havanın bedene girişinin ve kirli havanın bedenden ayrılışının farkında olmak gerekmektedir. Bireyin dikkati başka bir noktaya kaydığı zaman birey bu dikkat değişiminin bilincinde olmalı, zihninden düşüncelerin akıp gitmesine izin vermeli ve kendini zorlamadan dikkatini yeniden nefes alışverişine vermelidir.

Nefes Alışverişi

Nefes alıp verirken çoğunlukla nefesimize dikkat etmeyiz. Farkındalık temelli egzersizlerde dikkat nefes alışverişine verilir. Burada önemli olan nefesin doğal ritmini değiştirmeden nefes alışverişini hissetmek ve nefesin farkında olmaktır. Nefes alışverişi sırasında karın bölgesine odaklanmak stresle baş etmede etkilidir. Nefes alıp verme meditasyon ve iyileşme için çok önemlidir.

Nefes alıp verirken aklınıza gelen düşünceleri fark edin ve sadece izleyin. Düşüncelere tutunmayın ya da peşinden gitmeyin. Sadece bırakın gelsinler ve gökyüzündeki bulutlar gibi size dokunmadan geçip gittiklerini izleyin.

Kaynak: Körükcü, Ö., & Kukulu, K. (2015). Beden-zihin-ruh bütünlüğünü korumaya yönelik bir program: farkındalık temelli stres azaltma programı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(1), 68-80.

Nurgül AÇIKGÖZ
İnegöl Denetim Serbestlik Müdürlüğü
Psikolog

İlişkilerimizde Michelangelo Etkisi

Partneriniz genelde sizin güçlü yönlerinizi mi vurguluyor? Küçük kusurlarınıza rağmen kendinizi sevilmiş hissediyor musunuz? Öyleyse arkadaşınız bir Michelangelo olabilir!

“ Michalengelo etkisi her partnerin kendisi için düşündüğü ideal benliği önemser, partnerlerin birbiri için kendi kafasında biçtiklerini değil. Örneğin, partnerimiz bizim harika bir ebeveyn ya da başarılı bir yazar olabileceğimizi düşünebilir ancak bizim ideallerimiz bambaşka olabilir.

Michelangelo Fenomeni terimi, bir heykeltıraş olarak Michelangelo'nun keskinlerinde, oymalarında ve cilalamasında şaheserler yaratmadığı ancak taşın içinde var olan ideal formlarını ortaya çıkardığı fikrini savunur. *“Benim işim heykel yapmak değil, karakteri taşa özgürleştirmek.”* der Michelangelo.

Psikologların **“Michelangelo Etkisi”** olarak adlandırdıkları şey, özel bir davranış onayı türüdür. Basit bir dille ifade etmek gerekirse hepimiz kendimizi nasıl gördüğümüze uygun şekilde hareket etme eğilimindeyiz. Arkadaşlarımızın bizden beklentilerinin kendiliğimiz üzerinde oldukça fazla etkisi vardır. Sevgi dolu bir partner yani bir Michelangelo sizi ideal benliğinize yaklaştıracak şekillerde cevap verecektir. **Peki, davranış onayı nasıl çalışır?** Bizden belirli beklentileri olan partnerler, bizim için belirli fırsatlar yaratarak veya bunları ortadan kaldırarak bu beklentileri desteklemek için durumları şekillendirme eğilimindedir. Örneğin, sabahları erken uyanmak zorunda kalan bir eş için partneri her akşam saat 10.00'da ışıkları kapatıyorsa, eşlerden birinin vejetaryen olduğu ilişkide partneri ona da uygun yemek hazırlıyorsa, eşlerden birisinin işi daha çok çalışmayı gerektiriyorsa ve partneri onu motive ediyorsa işte o zaman en iyi seni bulabilirsiniz.

Genel olarak ilişkilere baktığımızda bugün, aşk ve sevginin yanında kendimizi keşfetmek için de uzun süreli ilişkilere giriyoruz. Ayrıca yapılan araştırmalar, son derece organize, güvenilir, vicdanlı bir partnerle evli olmanın gelecekte iş tatminini, hedeflerin peşinde koşabilecek motivasyonu, istikrarlı ve mutlu bir ilişki sağlayacağını ortaya koyuyor.

“Baumeister, Michelangelo etkisinin en önemli unsurunun “gerçekçilik” olduğunu söyler. Oysa aşk ilişkilerinde gerçekçilik romantizme karşıt olarak düşünülür. Baumeister, ortak bir noktada buluşarak hem partnerin potansiyelini doğru değerlendirecek kadar gerçekçi hem de takdir edebilecek kadar hayal gücüne sahip olabileceğimizi söylemiştir.

“O güzellikler zaten taşın içinde var, ben sadece fazlalıklarımı atıp içindeki güzelliği çıkarıyorum.”

Partnerlerimiz ideal benliğimizi elde etmemize yardımcı olacak şekilde bizi şekillendirip cilaladıklarında bu başımıza gelecek en güzel şeydir.” **Eli Finkel** (Northwestern Üniversitesi- Sosyal Psikoloji Profesörü). Araştırmayı yürüten Eli Finkel, durumumuzu anlayabilmemiz için Maslow'un piramidini düşünebileceğimizi söyler:

“Nasıl ki tepenin zirvesine yaklaştıkça oksijen ihtiyacımız artıyorsa ilişkilerde de piramidin zirvesine yaklaştıkça daha çok oksijen arıyoruz. Güvenlik, sevgi ve saygı ihtiyaçlarımız karşılandıkça ideal benliğimize ulaşmak için daha fazla oksijen yani anlayış, ilgi ve destek bekliyoruz.” Bunları sağlayamayınca memnuniyetsizliklerimiz artıyor ve bunalyoruz. Nasıl ki **Michelangelo** mermerin içindeki potansiyel meleş görmüş ve onu şekillendire şekillendire ortaya çıkarmışsa eşler de birbirlerini şekillendirerek ideal benliklerini ortaya çıkarabilirler. Kulağa çok hoş gelse de dikkat etmemiz gereken noktalar var. **Michelangelo etkisi** her partnerin kendisi için düşündüğü ideal benliği önemser, partnerlerin birbiri için kendi kafasında biçtiklerini değil. Örneğin; partnerimiz bizim harika bir ebeveyn ya da başarılı bir yazar olabileceğimizi düşünebilir ancak bizim ideallerimiz bambaşka olabilir.

Baumeister, **Michelangelo etkisinin** en önemli unsurunun **“gerçekçilik”** olduğunu söyler. Oysa aşk ilişkilerinde gerçekçilik pek sevimli bulunmaz romantizme karşıt olarak düşünülür. **Profesör Baumeister**, ortak bir noktada buluşarak hem partnerin potansiyelini doğru değerlendirecek kadar gerçekçi hem de takdir edebilecek kadar hayal gücüne sahip olabileceğimizi söylemiştir.

Sonuç olarak, Michelangelo gibi potansiyeli görüp birbirine yön veren çiftler çok daha güçlü, uzun ve güvenilir bir etkiye sahip olabilirler.

Ümmü GÖKDEMİR
Hüseyin Turgut Eğitim Merkezi
Psikolog

Kişisel Gelişim

Yalan Yalandır

Bazen durumu kurtarmak için bazen muhatabını kırmamak için bazen de yalanın içeriğine göre "**Beyaz yalan, pembe yalan**" gibi yalanı sınıflandırarak kendimizi kandırırız. Ne şekilde söylenirse söylensin yalan yalandır. Ortaya çıktığı zaman kırmak istemediklerimiz daha çok kırılır. Bu nedenle anı düşünmek yerine geneli düşünerek hareket edilmelidir.

Yalan söyleyen kişilerin biyolojik yapıları incelendiğinde vücuttaki adrenalinin artması nedeniyle kan akışlarında artış olduğu ve normale göre daha fazla kıpırdandıkları, bahaneler ürettikleri gözlemlenmiştir. Beyin doğrular üzerine çalışan bir organdır. Beyin doğruları bildiği için kişinin strese girmesine de sebep olmaktadır.

Yalan söyleyen kişiler genellikle ciddi konuşmalardan, ciddi ve tekrarlayıcı sorulardan hoşlanmazlar. Yalan söyleyen kişilerin mimikleri de yoktur, mimik kullanmayı sevmezler. Genellikle sadece ağızları güler. Yalan söylediklerinin anlaşıldığını hissettiklerinde "şey, immm" gibi kelimelerle karşı tarafı oyalayarak durumu nasıl toparlayabileceğine yönelik zaman kazanmaya çalışırlar.

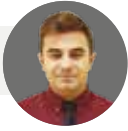
Beden dili kişilerin gerçek duygu ve düşüncelerini anlamak için kullanılacak bir araçtır. Kişi, kendini güvende hissetmediği zaman eli ile destek arayışına girer. Bulduğu kalem, çanta, anahtarlık gibi nesnelere bu desteği sağlamaya çalışır. Kimileri durumu kurtarmak için yalan söylese de kimileri yalan söyleme konusunda ustalaşmıştır.

Peki, usta yalancıları nasıl anlarız?

- ▶ Usta yalancının davranışları yönlendirme amaçlıdır. Bazen bireyin sizin faydanız için çırpındığını düşünürsünüz ama hassas bir biçimde sizi kendi menfaatine yönlendirir.
- ▶ Konuşurken sizi etkisi altına almaya çalışır. Bunu yaparken son derece rahattır ve özgüveni tamdır.
- ▶ Mükemmeliyetçi rol yapar ve karşısındaki kişinin kendisine inandığını gördükçe cesareti artar.
- ▶ İfade yeteneği geliştiği için iyi bir izlenim bırakır. Doğal bir performans sanatçısıdır.

- ▶ Tecrübeli oldukları için korku ve suçluluk duygusu yaşamazlar.
- ▶ Gerçek duygularını gizledikleri için duygusal kamufaj kullanırlar.
- ▶ İyi bir konuşmacı oldukları için kelimelerle oynayarak konuşurlar.
- ▶ Her soruya verecekleri cevap olduğu için hazırcevaptırlar.
- ▶ Cevapları kısa tutarak ayrıntılarla ilgili sorular sorulmasına fırsat vermezler.
- ▶ Hafızaları güçlüdür. Söylediklerine kendilerini de inandırdıkları için kolay kolay unutmazlar.
- ▶ Dinleyicinin endişelendiğini hissettiği zaman gerekli ayarlamaları yapar.
- ▶ Çok rahattır, hiçbir şeyden korkmaz ve endişe duymaz.

Aslında karşımızdaki kişiyi dikkatli dinlediğimiz zaman ne derece samimi olduğunu, kurduğumuz iletişimin sağlıklı olup olmadığını anlarız. Sonuçları ne olursa olsun yalandan kaçınmalı doğruları söylemeliyiz. İlk başta muhatabımızla aramızda kırgınlıklar, kızgınlıklar olabilir ama iletişimin zarar görmemesi ve güven sorunu yaşanmaması için asla yalana tenezzül etmemeliyiz. Unutmayın başta kaybedilmiş gibi gözükseniz de işin özünde güven temeli korunarak kazanç elde edilmiştir.

Yasin YILMAZ
Beşikdüzü T Tipi Kapalı CİK,
Memur

Parmak İzleri: Bireysel ve Benzersiz Kimlikler

Parmak izleri, insanların parmak uçlarında bulunan derinin benzersiz desenleri olarak bilinir. Bu desenler bireye özgüdür ve parmak izlerini eşsiz hale getirir. Parmak izleri; suç mahallerinde delil tespitinde, kimlik doğrulamada ve adli tıp alanında yaygın olarak kullanılan bir biyometrik tanıma yöntemidir.

Peki, parmak izleri nasıl oluşur ve neden bu kadar benzersizdir?

Parmak İzi Oluşumu

Parmak izleri birçok faktörün birleşimi sonucunda oluşur. Embriyonik dönemde, fetüsün gelişmekte olan deri yüzeyinde çeşitli hücre grupları oluşur. Bu hücrelerin hareketi ve büyümesi, derinin altındaki dokuların şekillenmesini sağlar. Parmak izleri, bu şekillenme sürecinde deriye baskı yapan dokular ve baskıya maruz kalan deri arasındaki gerilim nedeniyle ortaya çıkar. Bu gerilim parmak uçlarında derinin katmanları arasında kıvrımların oluşmasına yol açar.

Parmak İzi Desenleri

Parmak izi desenleri üç temel kategoriye ayrılır: Döşeme, döşeme çeşitliliği ve noktalamadır. Döşeme, parmak izinin temel şeklini oluşturan ana desenleri ifade etmektedir. Bu desenler yaygın olarak döşeme, yıldız, dairesel veya yay şeklinde olabilir. Döşeme çeşitliliği, ana desenlerin değişkenliklerini ve dallanmalarını ifade ederken noktalama, parmak

izi üzerinde bulunan minik noktalar veya çizgiler şeklindeki detayları ifade etmektedir.

Benzersizlik ve Kalıcılık

Parmak izleri, insanlar arasında benzersizdir ve hiçbir parmak izi bir başka parmak iziyle tamamen aynı değildir. Bu benzersizlik, parmak izi deseninin karmaşıklığı ve rastgelelik nedeniyle ortaya çıkar.

Bir parmak izi deseni; binlerce döşeme, döşeme çeşitliliği ve noktalama kombinasyonunun bir sonucudur. Bu kadar yüksek bir varyasyon, iki farklı parmak izinin aynı olma olasılığını neredeyse imkânsız hale getirir. Ayrıca parmak izleri yaşla birlikte değişmez. Bir kişi yaş aldıkça derisi esnekliğini kaybeder ancak bu değişim parmak izi desenini etkilemez. Bu nedenle bir kişinin parmak izi deseni ömrü boyunca sabit kalır sadece yüzeydeki hücrelerin sürekli olarak yenilenmesiyle değişiklik gösterebilir.

Parmak izleri, benzersizlikleri ve kalıcılıklarıyla insanları tanımak için güvenilir bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Kaynaklar: 1. <https://bilimteknik.tubitak.gov.tr/makale/parmak-izimiz-nasil-olusur?> 2. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/31230/mod_resource/content/1/parmak%20izleri.pdf

Murat NAMDAR
Maltepe 1 No.lu L Tipi Kapalı CİK,
Öğretmen

Dünyanın En Hızlı Kuşu: Gökdoğan

Gökdoğan hızıyla tanınır. Avına doğru yaptığı kendine özgü dalış sırasında maksimum hızının anlık olarak saatte 360 kilometrenin üzerine çıktığı tahmin edilmektedir. Bu hız gökdoğanı hayvanlar âleminin en hızlı türü yapmaktadır.

Kentler dâhil hemen hemen her yerde yaşayabilir

Gökdoğan, alaca doğan ya da yalnızca doğan, doğangiller familyasından oldukça yaygın bir gündüz yırtıcı kuş türüdür. Büyük bir kuş olan gökdoğanın sırtı kül gri-si, başı kara ve alt kısımları beyaz üzerine çubukludur. Tüm dünyada ve ülkemizde yaygın olarak bulunurlar. Yüksek kayalıklı dağlık bölgeler, yarı step alanlar, ormanlar başta olmak üzere hemen hemen her yerde yaşarlar. Hatta güvercin ve kumru avlamak için kentlerde bile yaşamaktadırlar. Gökdoğanların doğada yaşam süresi 15 yıl kadardır.

“

Gökdoğan avlanmak için açık alana ihtiyaç duyar. Dolayısıyla daha çok su, bataklık, vadi, tarla ve tundra üzerinde ya yüksek bir tünekten ya da havadan arayarak avlanır. Avını bulunca kuyruğunu ve kanatlarını arkaya doğru katlayarak ayakları kıvrılmış şekilde dalışa geçer.

Fiziksel Özellikleri

Gökdoğanın gövde boyu 36 ile 58 cm arasında kanat açıklığı da 91 ile 112 cm arasında değişmektedir. Ağırlığı 600 ile 1300 gram arasındadır. Erişkin bireylerin sırt tüyleri ve uzun uçlu kanatları mavimsi siyah ile kül grisi renkler arasındadır. Belli belirsiz koyu şeritler görülür, kanat uçları karadır. Alt bölgelerdeki tüyler beyaz ile pas rengi arasında değişkenlik gösterir ve koyu kahve ile kara şeritler göze çarpar. Sırt ile aynı renkte olan kuyruğun üzerindeki ince şeritler daha belirgindir. İnce ve uzun olan kuyruğun ucu yuvarlak ve karadır. Kuyruğun ucunda ak bir şerit bulunur. Kafaları kara renktedir ve soluk renkli ensenin yanları ile beyaz boğaz kontrast oluşturur. Beyaz renkli yanaklarda "bıyık" gibi her iki yanda siyah şerit bulunur. Gaganın tabanı ve ayaklar sarı renklidir ama gaganın ucu ile pençeler karadır.

Gökdoğan; hayatı boyunca tek eşli olarak yaşar, yuvasını kayalık kenarlarında ve yüksek binalarda yapar. Erkek ve dişi bireylerin tüyleri benzer renktedir. Ancak eşeyssel dimorfizm nedeniyle dişi bireyler erkek bireylerden yaklaşık %15-20 daha büyük ve %40-50 daha ağırdır. Dişiler zirvedeki kovuklara kırmızımtarak renkte 3 ile 7 adet yumurta yumurtlar. Kuluçkaya erkek de yardım eder. 21 gün zarfında yavrular yumurtadan çıkar.

Etkileyici Avlanma Teknikleri

Gökdoğan yalnızca güvercin, kumru, su kuşları, ötücü kuşlar ve yağmur kuşları gibi orta büyüklükte kuşları avlayarak beslenir. Gökdoğanlar avlarını etkin oldukları seher vaktinde ve alacakaranlıkta avlar. Şehirlerde de gece avlandığı görülmüştür. Gökdoğan avlanmak için açık alana ihtiyaç duyar. Dolayısıyla daha çok su, bataklık, vadi, tarla ve tundra üzerinde ya yüksek bir tünekten ya da havadan arayarak avlanır. Avını bulunca kuyruğunu ve kanatlarını arkaya doğru katlayarak ayakları kıvrılmış şekilde dalışa geçer. Sıkıca kapadığı pençeleriyle avına havada çarparak onu sersemletir ya da öldürür ve dönerek yere düşmeden avını havada yakalar. Gökdoğanın üst gagasının ucu avının boyun omurunu keserek öldürmesini sağlayacak şekilde doğal uyum sonucunda çentikli bir hale evrilmiştir. Etkileyici avlanma teknikleri yüzünden gökdoğan genellikle saldırganlık ve savaş becerisiyle anılmıştır.

Dalış Esnasında Dünyanın En Hızlı Kuşu

Güçlü bir kalbi ve son derece verimli akciğerleri vardır. Böylece dalış sırasında ulaştıkları yüksek hızda bile vücutları yeterli oksijene sahip olur. Gökdoğanların av için dalış yaptıklarında ulaştıkları hız ile ilgili birçok yazı yazılmış ve araştırma yapılmıştır. Ancak aerodinamik hesaplar ile tahmin edilen teorik hızlar, güvenilir şekilde ölçülmüş gerçek maksimum hızlar ve türün ortalama olarak kullandığı hızlar birbirinden ayrılmalıdır. "İdeal" bir gökdoğanın uçuş fiziği üzerine yapılan bir çalışma, düşük irtifadan yapılan dalışlarda 400 km/s, yüksek irtifadan yapılan dalışlarda da 625 km/s teorik hızlarına ulaşabileceğini göstermiştir.

Ekstrem durumların dışında gökdoğanın saldırı için dalışta kullandığı normal ölçülmüş hızlar 130 km/s ile 184 km/s arasında değişir. Yine de en azından dalış esnasında gökdoğan dünyanın en hızlı kuşu olarak kabul edilir.

İsmail EVCİN
Afyonkarahisar Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
Din Hizmetleri Uzmanı

ADALET MÜLKÜN TEMELİDİR

Müfessirlerin ifadesiyle **“Kur’an-ı Kerim’in en kapsamlı ayeti”** olarak görülen ayeti kerimede Allah-ütaala şöyle buyurmaktadır: **“Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.”** Kur’an’daki ifadeden anlaşıldığı şekliyle adalet; insafı olmak, doğru hareket etmek, hakka ve hakikate göre hüküm vermek, eşit olmak, eşit kılmak şeklindedir. Zıddı ise zulüm, adaletsizlik ve ihanettir. Aynı zamanda Allah’ın esmalarından bir tanesi de **“el-Adl”** olarak zikredilmiştir. Bu ismin tecellisini İslam düşünürleri, kâinatın zerreden küreye her alanında var olduğunu kabul ettikleri ve zaman zaman ‘adl’ (ada-

let) kavramıyla da ifade ettikleri mükemmel nizamı, gerek her bireyin ahlâkî kişiliğinde gerekse tabiatı gereği medenî varlıklar sayılan insanların birbirleriyle münasebetlerinde de bulunması zorunlu ilke kabul etmişlerdir.

Ahlâk kitaplarında bireyin ahlâkî kişiliğinin gelişmesi için gerekli görülen dört temel erdemin sonuncusu adalettir. Hatta adalet erdemi; hikmet, şecaat ve iffet şeklinde sıralanan diğer erdemleri de kuşatan bir fazilet olarak kabul edilir. Allah’ın iradesine ve rızasına hem de insanların iyiliğine uygun olarak sürdürülebilmesi için öngörülen şartların başında adalet gelir. Bu sebeple adalet, yalnız ahlâkî bir erdem değil aynı zamanda hukukun da en temel ilkesi ve bütün beşerî

yasalarda gözetilmesi gereken evrensel amaçtır.

Adalet kavramı aynı zamanda **“eşitlik ve denklik”** anlamını da içermektedir. Nitekim İslâm kültüründe eşitlik ilkesi genellikle adalet kavramıyla ifade edilmiştir. Ancak eşitlikte her zaman adalet olmayabilir. Meselâ; **“Çocuklarınıza verdiklerinizde adaletli davranınız.”** anlamındaki hadiste adalet eşitliği ifade eder. Fakat genellikle sosyal adaleti emreden hükümlerde esas olan eşitlik değil dengeyi gözetilmesidir. Çünkü insanlar gerek fiziksel gerekse zihinsel yetenekleri ve birikimleri bakımından farklı düzeylerde olduklarından böyle durumlarda eşitlikçi davranmak çok zaman haksızlık doğurur. Hatta bazen eşitliğin ötesine geçmek (misal: fedakârlık) adaletten de üstün bir erdem olabilir. Nitekim başta işaret ettiğimiz ayet bunu açıkça göstermektedir.

Ahiret inancımıza göre varlıklar içerisinde kıyamet günü adalet bahsinde en büyük hesabı insanoğlu verecektir. Çünkü insan, yaratılmışların en şerefli olanı olarak bütün varlıkların kendisine amade kılınması dolayısıyla onların hak ve hukuklarının me-

“ Varlıklar içerisinde kıyamet günü adalet bahsinde en büyük hesabı insanoğlu verecektir. Çünkü insan, yaratılmışların en şereflişi olarak bütün varlıkların kendisine amade kılınması dolayısıyla onların hak ve hukuklarının mesuliyetini de üzerine almıştır. Yani insan sadece kendine ait hakları değil, bütün varlıkların haklarını korumakla da vazifelidir.

suliyetini de üzerine almıştır. Yani insan sadece kendine ait hakları değil, bütün varlıkların haklarını korumakla da vazifelidir.

Dünya hayatında bitkilerin de hayvanların da eşyanın da haklarını muhafaza mesuliyeti insana aittir. Üstelik kıyamet günü insanoğluyla beraber diğer varlıklar da dirilecekler ve dünyada iken çiğnenen haklarını alacaklardır. Bu itibarla bir hayvana eziyet etmek, onu haddinden fazla yormak hatta lüzumsuz yere yaş bir dalı koparmak bile dinen yasaklanmıştır. Öyle ki, zararlı bir mahlûku zaruretten öldürürken dâhi zulümden kaçınma şartı koyulmuştur.

Adaletin tesisi toplumun dengede kalmasıyla doğru orantılıdır. Sosyal ve kültürel dinamikleri adalet şirazesinden çıkmış toplulukların adalet namına tatbikatları ya acizlik ya da zulüm sınırında kalabilir. Tam olarak bu soruna işaret etmek üzere Hz. Ebû Bekir'in şu sözü örnek olacak şekilde önemlidir: **“Kuvvete dayanmayan adâlet âcizdir. Adalete dayanmayan kuvvet ise zalimdir.”**

İnsanlar hayatlarının her zaman huzur içinde sürmesini arzularlar. Hayatın olağan akışında karşıla-

lan hak ihlalleri adalet ile çözüme kavuşmazsa mağdur ve mazlumların geleceğe yönelik umutları söner. Zulüm ve ihanet içinde olanların **“ceza almayacağına güveni”** gelecek nesillerin hayatlarını tehlikeye atacak boyutlarda sonuçlara ulaşabilir. Bu cüret neticesi kötülüğün daha görünür ve yaygınlaşarak meşruiyet kazanmasına kapı açabilir. Buna karşılık toplumların dimağında yerleşecek olan adalet duygusu pek çok faydaya kaynaklık edecektir. Adalet ve eşitlik, gelişen, üreten ve kalkınan milletlerin en büyük dinamiklerindedir. Çünkü bir medeniyet adalet olmadan idame ettirilemez. Fertlerin gelecek güvencesi adalet terazisine ve kılıcına olan güvenlerine nispetlidir.

Adaletin tesisi noktasında hayatlarını ortaya koyan insanların ehemmiyetini ayet-i kerime şöyle işaret etmektedir: **“Allah'ın ayetlerini inkâr edenler ve haksız yere peygamberleri öldürenler, insanlar içinde adaleti emredenlerin canına kıyanlar yok mu? Bunları acıklı bir azapla müjdele!”** Adaletin tecellisinin önemini buradan da anlamak mümkündür. Kâinatın yaratıcısı ve ahiret gününün yegâne sahibi olan Allah: **“Kıyamet günü için**

adalet terazileri kurarız. Artık kimsese hiçbir şekilde haksızlık edilmez, (yapılan şey) bir hardal tanesi kadar bile olsa onu (adalet terazisine) getiririz. Hesap gören olarak biz (herkese) yeteriz.” buyurmaktadır. Adaletin mutlak tesis edeni olarak Allah, yeryüzünde tüm yaratılmışların haklarını emanet olarak gören insanlığa bu ayet ile her zaman ve her zeminde adaleti tavsiye etmiştir. Aksi durumda dünya hayatında tahakkuk etmesi mümkün olmayan tüm fiillerden doğan hakların ve ihlallerin sonuçlarının ahirette adaletle hak sahipleri üzerinde tecellisini vaat etmektedir. Unutulmamalıdır ki **“Allah vaadinden asla dönmez.”**

Adaletin neticesi güven ve emniyette olmaktır. Yer küremizin daha güzel yarınları için adaletin ve güvenin idame ettirilmesi için iyi, güzel, doğru olan şeylerde yarışmalıyız. Mevlana'nın dediği gibi: **“Adalet nedir? Meyve ağaçlarını sulamak. Zulüm nedir? Dikenleri sulamak.”** anlayışında olmak lazımdır. Güven ve adalet duygusu ancak adalet bahçelerinde yaşar güçlenir. Unutmayalım ki huzur ve barış gibi erdemler adaletin kılıcı gölgesinde vücut bulur.

Gulden YARDIMCI
Erzurum E Tipi Kapalı CİK,
Infaz ve Koruma Memuru

Personelimizden Gelenler

Canımız Kül Oldu

Bir orman yandığında içinde kaç can yanar? Beş mi, on mu yoksa yüz mü? Yoksa dünyadaki tüm rakamlar yan yana dizilse yine de ifade edemeyecekleri ve anlatamayacakları kadar çok mu? Yangın kaç insanın, kaç hayvanın, kaç ağacın, kaç çiçeğin hayatını sonlandırır?

Yanarken acı çeken, ağlayan, inleyen sadece insan mıdır? Güllerin bizim gibi elleri yok diye el açıp dua etmezler mi Allah'a ateşten sakınmak için? Rengârenk tüyleriyle yaradanın lütfuna hayran bırakan kuşlar ateşler içinde kaldığında feryat edip aman dilenerek ağlamaz mı?

“ Her kış sabırsızlıkla beklediğimiz güzel yaz! Ey yeşillerin başlangıcı, güneşin göz bebeği! Varlığın canlarımıza can katsın. Nehirlere bulut, tohumlara meyve, kuşlara diyar ol. Gelişin sevdiklerimizi bizden ayrı koymasın. Güzel gel güzel git. Gelişin güzelliğini anımsatsın.

Personelimizden Gelenler

Kuşların, böceklerin, ceylanların, keçilerin, meşe ağaçlarının, gürgenlerin, mor sümbüllerin, papatyaların gözyaşları, çığlıkları yok mudur? Bülbül hoş sesiyle canının acısını nihavent bir hüznle anlatamaz mı?

Göğe yükselen o korkunç, o berbat kokulu duman insanlarla birlikte diğer canların da ciğerini yakmaz mı? Hayatını bize hayat katmaya adanan, her sabah bıkmadan usanmadan bizim için güne başlayan, en ıssız yerde bile cana gelip yüreğimize hoş bir sevgi, sıcacık bir umut salan ve varlığı bize en mukaddes hediye olan türlü canlı yok olduğunda biz bu âlemden biraz daha yalnız kalmış olmaz mıyız?

Ateşin korkunç katli hızla yaklaşırken insanlar gibi ağaçlar da korkmazlar mı? Yanan bir ceylanın ahu gözlerinden korkuyla akan hicran yüklü yaşlar ormanı yakmaya eli varanın yüreğine dokunmaz mı ve onu ilelebet sürecek bir vicdan yarasının mukim kiskacının dişleri arasında un ufak etmez mi?

Dünya hayvanlarla, bitkilerle güzeldir. Pencereye konan minik bir serçe yahut yolun kenarını kendine ev bellemiş bir gül, bataklıkları bile güzel eyleyen bir nilüfer hayatlarını bizi mutlu etmeye adanmışken bir kendini bilmezcin çıkardığı yangınla güzelliğe ve huzura dair ne varsa yok etmesi insanlık mıdır?

Ah o yangın, ah o kuşların çığlıkları, ah o çamların gözyaşları...

2021'de Akdeniz'deki ciğerlerimizi köz eyleyen, yüreğimize ve hatıralarımıza hiçbir zaman onarılmayacak bir yara açan orman yangını Çanakkale'de yine hatırlattı kendini. Çektiğimiz acılar yetmezmiş, yüreğimiz yeterince kül olmamış gibi yine geldi davetsizce ve biz canımızın yanışını bir kez daha izledik canlı canlı.

Ali amcanın seksen senelik çocukluğu yandı, Fatma teyzenin el emeği göz nuru çeyizi evlatlarına mirastı kül oldu. Ömer'in okul çantasında okulun açılmasını bekleyen kalemleri, defterleri yandı, hayalleriyle beraber.

Kediler, köpekler çığlık çığlığa can verdi. Dünyada yaşamak varmış cehennemi demek ki. "Ya Allah,

Allahû Ekber" çığlığı sardı gökleri ağaçların, hayvanların dilinden. Yer ağladı, gök ağladı bu vaziyete. Nehirler emir bekledi, bulutlar emir bekledi ateşin üzerine örtünmek için alevler kuşlara dokunmasın diye.

Kuşların çığlıkları, ah o göğü inleyen kuşların çığlıkları. Size cıvıdamak yakışır yeşilin her tonunda. Güneşe kanat çırpamak, rüzgârla dans etmek. Yavruları için sabırla ördükleri yuvaları kül oldu yavrularıyla birlikte.

Ah o iç parçalayan kedi sesleri. Yangının sardığı evde yavrusuyla birlikte mahsur kalan güzel kedici. Sizi kurtaramamanın yüreğimize ve hatıramıza musallat edeceği karabasana mahal vermemek için yangına dalıp onları oracıktan alan taşsız kahraman sana minnettarız.

Her kış sabırsızlıkla beklediğimiz güzel yaz. Ey yeşillerin başlangıcı, güneşin göz bebeği! Varlığın canlarımıza can katsın. Nehirlere bulut, tohumlara meyve, kuşlara diyar ol. Gelişin sevdiklerimizi bizden ayrı koymasın. Güzel gel güzel git. Gelişin güzelliğini anımsatsın.

CEKUT Yine İşbaşında

CEKUT'umuz yine koştu sahaya. 13 ilden gelen en güzide personeliyle göğsümüzü kabarttı. Yine onca canın kurtuluşuna vesile oldu. Canları pahasına canları kurtardılar kor ateşten. CEKUT yine ölümsüzlük şerbetinden içti kana kana. Var olun yüz akımız, gurur vesilemiz, gözümüzden akan mutluluk gözyaşı, biçarenin çaresi, dünyada güzelliğe dair ne varsa hepsinin dostu, koruyucusu! Olduğunuz yerde ne korku, ne keder, ne gam, ne gözyaşı.

Röportaj: Hakan ERDEM
Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü
Fotoğraf: Halil İbrahim GÜNEŞ

Röportaj

Bilge Gürs:

“Gaziler Bizim Yaşayan Şehitlerimizdir”

O Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı Başkanı, 15 Temmuz darbe girişiminde eşini kaybeden bir eş, babasını kaybeden bir evlat ve kardeşleri gazi olan bir abla. “Gazilerimize bizim yaşayan şehitlerimizdir.” diyen Gürs: “Gazilik çok yüksek bir makam hatta şu anda yaşayan en üst makam bizim inancımıza göre. Çünkü şehit olmamışlar ama gazilik makamına ulaşmışlar, çok kıymetliler. Keşke yürüdükleri yollara halılar serebilecek gücümüz olsa.” dedi. 19 Eylül Gaziler Günü’ne özel yaptığımız röportaj siz değerli okurlarımızla.

Merhaba, Bilge Gürs kimdir? Sizi tanıyabilir miyiz?

1982 Erzurum doğumluyum. Artvin Yusufeliliyim. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım bölümünden mezun oldum. Sonra Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında Gazi Üniversitesinde yüksek lisans yaptım. Dünya Bankası danışmanı olarak uzun yıllar Sağlık Bakanlığında çalıştım. Daha sonra Bakan Danışmanlığı, Bakanlık Müşavirliği görevlerinde bulundum. Şu anda Cumhurbaşkanlığında uzmanım aynı zamanda Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütüyorum.

Aile hayatınızdan bahseder misiniz?

Eşimle aynı iş yerinde tanışmıştık. Özel sektördeydik o zaman mezun olur olmaz çalıştığım sektörde tanıştık. Oğlum 13 yaşında babasının kopyası, babasına çok benziyor. Eşim de tasarımcıydı yani sayılı tasarımcılar arasındaydı ve alanında çok yetenekliydi. Hani nasıl söyleyeyim size böyle sakin, kendi halinde, muhteşem bir insandı. Kimseye karışmaz, kötü düşünmezdi. Babam da inşaat mühendisiydi, çok idealist bir adamdı. Eski gazeteci aynı zamanda yazar, siyasetçi, milletvekili adayydı. Babam ve eşim 15 Temmuz darbe girişiminde şehit oldular.

15 Temmuz sürecine gelmeden önce bir rüya görmüşsünüz. Rüyanızı anlatır mısınız?

15 Temmuz'dan bir iki hafta önce gördüm rüyayı. Amerika ve Cumhurbaşkanımız arasında bir olay oluyordu rüyamda. Her yer kapkaranlıktı, jet uçaklar uçuyordu ama ertesi gün, gün aydınlanmış her taraf normal yeşillikti. Rüyamda annem oturuyorken arkasına bizim tavandan iki beton düşüyordu ama anneme bir zarar vermiyordu. Böyle bir rüya görmüştüm. Sonra rüyamı babama anlattım. Ben inanılmaz babacı bir kız olduğum için her şeyi babama anlatırdım. Babam o zaman şöyle demişti: *"Cumhurbaşkanımızın Amerika ziyareti olmuştu. O malum olmuştur sana."* 15 Temmuz öncesi babamın ciğerlerinde yağlanma var diye çok üzülüyordum, perişan olmuştum. Sonrasında ciğerleri patlayarak şehit oldu.

15 Temmuz hain darbe girişiminin yaşandığı gün neredeydiniz? Darbe girişimi olduğunu öğrenince ne yaptınız?

15 Temmuz günü sabah Sağlık Bakanlığında görevimin başındaydım. Yoğun bir sunum programımız vardı o gün. Strateji Geliştirme Başkanlığında çalışıyorduk. İçime mi doğdu bilmiyorum o günün sabahında hiç yalnız kalmak istemiyordum.

Değişik bir güne başlamıştım sanki. Odama gelen kişilere sürekli 'Aman bir yere gitmeyin, ne olur buradan ayrılmayın.' diyordum. Arkadaşlarım da "Niye böyle yapıyorsun?" diyorlardı. Çok değişik bir gündü, hiçbir şey yemedim bütün gün. Öğleden sonra annemler aradı. Dediler ki: "Bizim terasa bir kuş geldi. Beyaz uzun kuyruklu ona yem getirir misin?" dedi, ben de **tamam** dedim. Sonra yakındaki yere gittim yem almak için orada yokmuş. Aradım burada yok, bulamadım siz alın dedim. Eşimi aramışlar o almıştı.

Tabii biz o gün çalışmaya devam ederken anlamıyorduk ne olduğunu ekibim ve başkanlarımız çok işkolikti. Harıl harıl çalışıyorduk. Sonra kurumdaki herkes gitti, mesai bitti. Ben geç saatlere kadar çalışıyordum o zamanlarda.

Yani siz darbenin gerçekleştiği saatlerde Sağlık Bakanlığında mıydınız?

Evet, Balgat tarafındaydı iş yerimiz. O sırada baktım bir şeyler oluyor. "Başkanım bir şeyler oluyor." dedim. "Bilmiyoruz" dediler. Sonra kurum boşaldı, birkaç kişi kaldık, o aradaki saati hiç hatırlamıyorum. "Gölbaşı bombalanmış." dediler. Geç saatlere kadar kalınca panik yapmaya başladım. Çünkü sokağa çıkma yasakları gelmişti. O sırada eşim beni aradı, "Geleyim alayım seni." dedi. Ben de "Yok ben gelirim." dedim. Ailemden herkes bir aradaydı bir ben dışarıdaydım.

15 Temmuz'dan bir iki hafta önce gördüm rüyayı. Amerika ve Cumhurbaşkanımız arasında bir olay oluyordu rüyamda. Her yer kapkaranlıktı jet uçaklar uçuyordu ama ertesi gün, gün aydınlanıyor her taraf normal yeşillikti. Rüyamda annem oturuyorken arkasına bizim tavandan iki beton düşüyordu ama bir zarar vermiyordu.

Sonra Sağlık Bakanlığı aracılığıyla evlerimize bırakılacağımız söylendi. Eve geçtim babam, eşim ve bizimkiler oturuyorduk. Yaşananları televizyondan takip ederken TRT'de darbe bildirisi okundu. Ondan sonra Cumhurbaşkanımızın haber spikeri Hande Fırat ile konuşmasını dinledik, sokağa çıkın çağrısıyla her şey değişti. Babam ayağa kalktı ve

“Cihat vakti bu onların son son çurpunuş!” dedi. Babama sen dur, biz eşimle gideriz dedim. Babam **“Yok senin oğlun uyuyor sen onunla kal. Biz gidiyoruz.”** dedi. Kız kardeşlerim de çıktı sadece erkek kardeşim kaldı evde. Bekâr olan kardeşime babam sen havaalanına git, demiş. İki kız kardeşim hazırlandı. Annem de hazırlanıyordu. Rüyam aklıma geldi. Ben gelmiyorsam annem de gelmeyecek, dedim. Annem ağlamaya başladı. **“Ben niye gitmiyorum.”** diye. Rüyamda annemin arkasına beton düşmüştü. O yüzden gidemezsin ben gitmiyorsam sen de gitme dedim.

Jet uçaklar evimize yakın yerlerden geçiyordu. Gürültüyle oğlum uyandı tabii ağlıyor, ortalığı yıkıyor, korkuyorum diye. Altı yaşındaydı o zaman oğlum. Eşimi aradım, **“Gelin bizi de alın ne oluyorsa hep birlikte olsun.”** dedim. O da **“Mümkün değil araba Kızılay’da biz arabayı bıraktık, önü arkası kapalı Genelkurmay Başkanlığına yürüyoruz.”** dedi. Bu arada terasımıza gelen kuş eşim gitmeden önce izlemiş uzun süre. 15 Temmuz’da dediğim gibi evin terasına güllerin içine kuş gelmişti. O kuş bizle senelerce durdu, sahibini bulamadık.

Babanızın ve eşinizin şehit olduğu haberini nasıl öğrendiniz? Bu zorlu süreçte yaşadıklarınızı bizimle paylaşır mısınız?

Ben bizimkileri sürekli arıyordum. Neredesiniz, ne yapıyorsunuz diye. Eşimde bu konularda benim tam tersim daha sakin ve soğukkanlıdır. Eşim konuşmasının devamında **“Babam, tanklara taş atıyor bir görsen çocuklar gibi.”** deyip gülüyordu mesela. Sonra ben tekrar aradım dedim ki **“Sanırım bize bir şey olacak, hakkını helal et.”** dedim. **“Helal olsun, sen de helal et.”** dedi. Ben oturma odasındaydım, annem yatak odasında, oğlan ortalarda ağlıyor. O sırada annem dedi ki, **“Bilge kelime-i şehadet getir.”** Tam o sırada sanırım babamlar düşmüş zaten tam o sıraya denk geliyor baktığımda. Daha sonra aradım bizimkilere ulaşamadım. Babamı, eşimi, kız kardeşimi aradım açmadı. Kız kardeşime daha sonra ulaştım. **“Niye açmıyorsun telefonu herkesin telefonu kapalı.”** dedim. Ondan

sonra kız kardeşim **“abla”** dedi ve sustu. **“Abla verecek bir canımız vardı.”** dedi. **“Fazıl abi, babam, ablam üst geçitten düştü, beni de hastaneye götürüyorlar.”** dedi. Tank arabayı sürüklemiş ve insanları düşürmüştü. Tabii ben o zaman evde çığlık çığlığaydım. Ayakları mı kaydı acaba küçük bir yer gibi düşündüm. Yani yerde yatarlarken görmüşler, orada düşen babam ve eşimdi. Kız kardeşim asılı kalmış üst geçitte ve bacağından ezmiş tank ama düşmemiş sıkışmış bu esnada görmüş zaten babamı ve eşimi. Çok düşen insan olmuş oradan.

Ben bunları duyunca sokağa fırladım. Nerede hangi hastanede kimse hiçbir şey bilmiyordu. Zaten amcanın biri aradı, babamın telefonundan mı kendi numarasından mı aradı çok hatırlamıyorum. **“Gençlerin durumu iyi fakat babanızın durumu çok ağır.”** dedi. Sokakta, **“Beni götürecek kimse yok**

*mu?” diye bağırdım caddede. Herkes camdan bakıyor ama araç yoktu. Kim götürecekti derken bir anda bir taksi geldi. Hastane hastane gezdim. Babamı Akay Hastanesine kaldırmışlar. Ondan sonra hastaneye gittim, babamı sedyeyle götürüyorlardı. Hastanede ağır yaralı demişlerdi ama görüntüsünde hiçbir şey yoktu. Yani baktığınızda bir kan ya da bir iz yoktu. Baba nasılsın dedim? **“Elhamdülillah”** dedi ama sesi çok az çıkıyordu. Ondan sonra önce röntgen çekip sonra da ameliyata alacağız dediler. Biz bunu duyduk ama bizim asansöre binmemize izin vermiyorlar, hızlı hareket ediyorlardı. Sabaha karşıydı ve babamın şehit haberi geldi.*

Peki, bu sırada eşiniz getirilmiş miydi, ondan haberiniz var mı?

Hayır, ilk başta haberim yoktu. O sırada babamla ilgileniyordum, eşimden hiç haber alamamıştım.

Babanızı kaybettiğinizi öğrendikten sonra eşinizi kaybettiğinizi nasıl haber aldınız?

Babamı kaybettikten sonra eve gelmiştik. Eve girdim, telefon çaldı, eşimin bir akrabası aradı. **“Bilge neredesin? Eşin komada!”** dedi. **“Nasıl ya!”** dedim o anda eşime bir şey olabileceği gelmedi aklıma, **“Komada bir şey olmamıştır, abartıyorlardır.”** diye düşündüm. Değişik bir duygu bu gerçekten tarifi zor bir durum.

“15 Temmuz'dan sonraki süreçte tabii ki önce Cumhurbaşkanımız emanetlerine çok güzel sahip çıktı. Şehit yakınlarına ve gazilere hep destek oldu. Artık sıra bizde 15 Temmuz sonrası. Çünkü o da bize şehitlerimizin emaneti. Ben o gözle bakıyorum, herkes biz sanki sadece Cumhurbaşkanımıza emanetmişiz gibi bakıyor. Fakat tam tersi artık o bize emanet.”

Eşiniz başka bir hastanede miydi?

O da Hacettepe Üniversitesi hastanesine kaldırılmıştı. Sonra ben tekrar evden çıktım. Girdim hastaneye eşimi öyle görmek istemezdim hiç. Babamı gördüğümde babamda hiçbir şey yok gibiydi. Eşim kafadan darbe almıştı. Tüm kıyafetini çıkarmışlardı. Eşimde hiç kıpırdama yoktu, aşırı kan kaybı vardı ve hatta böyle kulağına, burnuna pamuk tıkamışlardı. Yani o görüntüyü hiç görmeseydim keşke hiç zihnimden silinmiyor. İzin vermiyorlardı yanına da gidemiyordum. **“Her şeye hazır olmak lazım.”** diyorlardı. Üç gün komada kaldı ve o da şehit oldu.

Kız kardeşleriniz de 15 Temmuz'da gazi oldular. Onların durumunu nasıl öğrendiniz?

Onları açıkçası hiç öğrenmedim, öğrenmeye de çalışmadım. Babam şehit olurken eşimin de komada olduğunu öğrendiğimden şoktaydım.

Bu zorlu süreçte size kimler destek oldu?

15 Temmuz'dan sonraki süreçte tabii ki önce Cumhurbaşkanımız. Cumhurbaşkanımız emanetlerine çok güzel sahip çıktı. Şehit yakınlarına, gazilere hep destek oldu. Artık sıra bizde 15 Temmuz sonrası.

Çünkü o da bize şehitlerimizin emaneti. Ben o gözle bakıyorum, herkes biz sanki sadece Cumhurbaşkanımıza emanetmiş gibi bakıyor. Fakat tam tersi artık o bize emanet. O yüzden sorumluluğumuz daha çok artıyor bu süreçte. Devletimiz her zaman yanımızda yani birkaç devlet büyüğümüz de geldi, ziyaret ettiler, destek oldular. Arkadaşlarım destek oldu ama desteğini beklediğimiz bazı kişiler de tam tersine hiçbir şekilde destek olmadılar.

Oğlunuz babasının, dedesinin şehit olmasından, teyzelerinin gazi olmasından, sizin gaziler ve şehitlerle ilgileniyor olmanızdan tabii gurur duyuyordur. Neler söylüyor, nasıl hissediyor, biraz oğlunuzdan bahseder misiniz?

Oğlum şu an on üç yaşında o zaman altı yaşındaydı. 15 Temmuz sonrası hiç konuşmadı, bu olaylara hiç girmede. Sadece bir kere TRT spikeri benimle röportaj yaparken oğlum da röportaj vermek istedi. Bir konuşmaya başladı, canlı yayına aldılar, bant kaydı yaptılar, biz bunu vereceğiz diye. Annesi olarak izin vermiyorum, onun ekranlarda olmasını istemiyordum dedim. Onun haricinde konuşmaz, sormaz hiçbir şekilde. Çok fazla içine atar. 15 Tem-

“ Ben gazilerimize bizim yaşayan şehitlerimiz diyorum. Çok yüksek bir makam hatta şu anda yaşayan en üst makam bizim inancımıza göre. Çünkü şehit olmamışlar ama gazi makamına ulaşmışlar, çok kıymetliler. Keşke yürüdükleri yollara halılar serebilecek gücümüz olsa yani imkânımız olsa. Bizim için çok değerli, vakfımızın kapısı bütün gazilerimize açık.

muz'da babası kucağında uyutmuştu gitmeden önce. 6 yaşında çocuk ama babası kucağında uyutuyordu. Bir lokma yesin diye ikimizde peşinde dolaşırdık, öyle büyümüş bir çocuk. Dedesi de çok düşküncü torununa, tek torunuydu bir anda boşluğa düştü.

O dönem çok anlattım. Günde belki beş kişiye anlattım. Bana bu birazcık tedavi gibi de oldu. Fakat oğlum bu konuyu konuşmaz. Sadece bir kere **“Ya babamı unutursam?”** demişti. Öyle bir korkusu var.

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı Başkanlığı görevini yürütüyorsunuz. Bu görev size verildiğinde ne hissettiniz?

Bu görev bana verildiğinde tabii çok zor bir görev olduğunu biliyordum ve çevremden de **“Ateşten gömlek giydin farkında mısın? Akıl kârı değil.”** diye yorumlar alıyordum. Baskılar oluştu, sürekli bana ateşten gömlek giydin denildi. Ama ben düşündüm dedim ya Cumhurbaşkanımız bize şehitlerimizin emanetiydi, bunu yapmam gerekiyor diye düşündüm. Öyle başladım açıkçası gururla yapmaya da devam ediyorum.

Biz çok öfkeliyiz vatan hainlerine. Ben öfkemi burada çalışarak birazda olsa yatıştırmaya çalışıyorum. Çünkü burada bir amaç var, şehit yakınları ve gaziler var, emanet var. Burası suistimale de açık bir yer. Maalesef şehit yakını ve gaziler üzerinden siyaset yapmaya kadar götürüyorlar olayı. Bu siyaset üstü bir durum, ben buna fırsat vermek istemiyorum. Bir de şehit yakını ve gazilerin ne istediklerini yaşayan biri olarak onları çok iyi anlıyorum.

Vakıf hakkında biraz bilgi alabilir miyiz?

Vakıf kurulduğunda 2020 yılında KHK ile atanan kişilerden biriyim. Resmî Gazete ile atandık. Mütevelli heyet üyesi olarak atandık sonra yönetim kurulumuz seçildi. Yönetim kurulu başkanımız Burhan Ersoy'du. Ben başkan yardımcısı olarak seçilmiştim. Daha sonra büyüklerimiz başkanlığa uygun gördü. O şekilde devam ediyoruz.

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı olarak gaziler ve şehit yakınları için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

15 Temmuz ve Beşiktaş saldırısı sonrası toplanan bazı şartlı bağışlar vardı. Onlar bizim vakfımıza aktarılmış miktarlar. Biz bunları hak sahiplerine ödüyoruz. 15 Temmuz ve Beşiktaş patlaması sonrası aktarılan miktarları ödemeye halen devam ediyoruz. Aylık 4000 TL aynı zamanda Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı ve 15 Temmuz'da da ikramiye şeklinde ödemelerimiz var. Sosyal faaliyetlerimiz çok fazla fakat biz bu sosyal faaliyetleri bir sponsor eşliğinde yapıyoruz. Hiçbir şekilde buradan para harcamayız. Çok ince düşünüyoruz ve ince davranıyoruz. Bu dünyada bir mükâfat beklemiyoruz ama öbür dünyada karşımıza çıkar diye düşünüyorum.

Şehit yakınlarını ya da gazilerimizi ziyaret ettiğinizde size enteresan gelen bir olay ya da bir anınız var mı?

Onlara temas etmek çok güzel. İki olay var ilk etapta aklıma gelen. Biri Beşiktaş patlamasının yıl dönümünde İstanbul'a gitmiştik. Orada bir şehidimizin kızı vardı. Güçlü duran, genç bir kızdı. Başınız sağ olsun dedim. **"Sağ olun."** dedi gülümseyerek. Sonra eğildim **"Biliyor musun benim de babam şehit."** dedim. Kız döndü, sarıldı ve ağlamaya başladı ve **"Buradasınız demi mevlide de gelin hiç yanımdan ayrılmayın."** dedi. **"Tabii"** dedim. **"Sonra biliyor musunuz? Ben hiç kimseyle konuşmadım. Biz evde babamı konuşmayız ve biz konuşacak birini de bulamıyoruz. Yakınımızla konuşamıyoruz, birbirimizi üzüyoruz. Ama şu an çok iyi geldi bana sizinle bunu konuşmak."** demişti. Şehit çocukları çok güçlüdür, ağlayamıyorlar bile. Çok küçük yaşta çok büyüyorlar, erken olgunlaşıyorlar.

Diğer unutamadığım olay ise bir mevlit programına katılmıştım. Yakın bir tarihte şehidimi-

zin mevlidinde iki kızı vardı. Dedeleri gezdiriyordu. Bir tanesi babasının kabrini temizliyordu. Bir tanesi de on yaşlarında ağlayarak geziyordu. Hiç kimseyle muhatap olmuyordu. Ben yanına gittim. Gel kucağıma otur kuzucuk dedim. Birazcık oturdu ama sonra birileri bir şey dediği anda şapkasını taktı ağladığı görünmesin diye. Birazcık atarlandı kızımız ve kalktı gitti. Herkes peşinde geziyordu. Dedesi artık hiç kimseyi yanaştırmıyordu. O kızla bir şey yapmam lazım diye düşündüm durdum. Dedesinin yanına gittim. Bana ihtiyacı var bu kızın, yanına gitmem lazım dedim. **"Hayır olmaz, hırçın işte çocuk daha kötü oluyor."** dedi. Hani güzellikle söyledim, ben gideceğim müsaade et, dedim. En son **"Tamam"** dedi. Kız kabristana gitmişti. Ben de gittim yanına kabristanda bile yana kaymaya başladı. Gittim böyle uzağa bir yere oturdum ve kıza, **"Benim de babam şehit oldu, ben ağlarken şapkam yok ki kapatayım yüzümü kimse görmesin diye. Ben ağlayamıyorum o yüzden. Bak sen ne güzel şapkanı çekiyorsun, ağlıyorsun."** dedim. Yanına yaklaştı, şapkasını çıkardı, bana verdi. Ondan sonra ağladık birlikte. Küçük kız, **"Senin babanın da kabrini ben temizleyeyim mi?"** dedi. Olur, dedim. Ondan sonra kızların ikisi de artık yanımdaydı. Birlikte yemek yiyelim dedik. Gittik bir taşın üzerine oturduk. Ben onlara yemek yedirdim. Sonradan dedim ki şimdi biraz da siz bana yardım edeceksiniz, dedim. **"Ne yapacağız?"** dediler. Birlikte şeker dağıtacağız mevlit şekeri dedim. Herkese dağıtmamız lazım. Ben bunu tek başıma yapamam dedim. Kızlar aldılar koca koca poşetleri. **"Tek tek, her kişiye gidip şeker aldınız mı amca, şeker aldınız mı teyzeciğim?"** diyerek tüm şekerleri dağıttılar. Ama nasıl mutlular, koşuyorlar. O anda bu durum beni rahatlatmıştı. Benim amacım buydu. Yani oradaki şehidimizin rahat olması benim amacımdı.

“ Biz çok öfkeliyiz vatan hainlerine. Ben öfkemi burada çalışarak birazda olsa yatıştırmaya çalışıyorum. Çünkü burada bir amaç var, şehit yakınları ve gaziler var, emanet var. Burası suistimale de açık bir yer. Maalesef şehit yakını ve gaziler üzerinden siyaset yapmaya kadar götürüyorlar olayı. Bu siyaset üstü bir durum, ben buna fırsat vermek istemiyorum. Bir de şehit yakını olarak onları çok iyi anlıyorum.

19 Eylül Gaziler Günü ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Ben gazilerimize bizim yaşayan şehitlerimiz diyorum. Çok yüksek bir makam hatta şu anda yaşayan en üst makam bizim inancımıza göre. Çünkü şehit olmamışlar ama gazi makamına ulaşmışlar, çok kıymetliler. Keşke yürüdükleri yollara halılar serilecek gücümüz olsa yani imkânımız olsa. Bizim için çok değerli, vakfımızın kapısı bütün gazilerimize açık ama ben şunu da biliyorum çok yüksek bir makam olduğu için ve biz inançlı insanlar olduğumuz için şeytan da muhtemelen onların o makamı hakkıyla vermemesi için uğraşıyordur. O yüzden çok zor bir makam taşıması da zor, sorumlulukları da zor. Rabbim hepsinin yardımcısı olsun.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzün organize ettiği “Gaziler Konuşuyor” adlı programımızın konukları arasında siz de varsınız. Programla ilgili düşüncelerinizden bahsedermisiniz?

Kesinlikle çok güzel ve ince bir düşünce. Ben davetinizden şunu anladım, birileri laf olsun diye

çağrılmıyor. Gerçekten insanlar o geceyi ve yaşanan olayları merak ediyor, öğrenmek istiyor. Gazilik makamı nedir? Gaziler ne hissediyor? Şehit yakınları ne hissediyor? Bunu insanlara anlatmanız çok kıymetli. Çünkü bu ülkede başkalarının çocukları gülsün diye kendi çocuklarını yetim bırakan yiğitler var. Yani onların emanetine hep birlikte sahip çıkıyor olmak güzel bir duygu.

Değer dergimiz Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzün çıkardığı bir dergi ve 15 Temmuzla birlikte Türkiye’de 8. sayıyı çıkaran tek dergi. Dergimizle ilgili neler söylemek istersiniz?

Kesinlikle çok güzel bir dergi daha önce de bakmıştım. Çok profesyonel bir dergi. Kaliteli, dergi görselleri de çok doğru seçilmiş. Çünkü baktığımda içim ürperiyor, benim içimi acıtabiliyorsa bu demektir ki gerçekten doğru noktalara temas edilmiş dergide.

Dergimiz her ay bir değeri ele alıyor ve eylül sayısı değerimiz adalet. Adalet değeri hakkında neler söylemek istersiniz?

Adalet deyince benim aklıma direk ilahi adalet geliyor. Yani adalet her türlü tecelli ediyor. Er ya da geç, bu dünyada ya da öbür dünyada yerini buluyor. Adalet kavramı çok değerli ve herkes için gerekli.

Son olarak ceza infaz kurumlarında görev yapan personelimize neler söylemek istersiniz?

Çok zor bir görev gerçekten. İnfaz ve koruma memurlarının buldukları görevde muhatap oldukları insanların çoğu kaybedecek bir şeyi olmayan insanlar. Allah yardımcıları olsun.

Tasarım: Halil İbrahim GÜNEŞ
Kurumsal İletişim Daire Başkanlığı
Şef

Foto Değer

19

GAZİLER

GAZİLER K

Geza ve Tevkifevleri (CTE)

Ankara Eğitim Merkezinde

Gaziler Konuşuyor

Turgut ASLAN
Cumhurbaşkanı Başdanışmanı
15 Temmuz Gazisi

Bilge GÜRS
Türkiye Şehit Yakınları ve
Gaziler Dayanışma Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Metin
15 Tem

Bütün gazilerimize sa

KURUMSAL İLETİŞİM

EYLÜL

GÜNÜNDE KONUSUYOR

Genel Müdürlüğümüzce,
19 Eylül Gaziler Gününde
etkinliği düzenlendi.

KONUKLILAR

Şahin DOĞAN
Gazeteci - Yazar

Şahin KOÇER
Güneydoğu Gazisi

Erol KOÇAN
Yapımcı - Yönetmen

DEĞER

aygı ve sevgilerimizle...

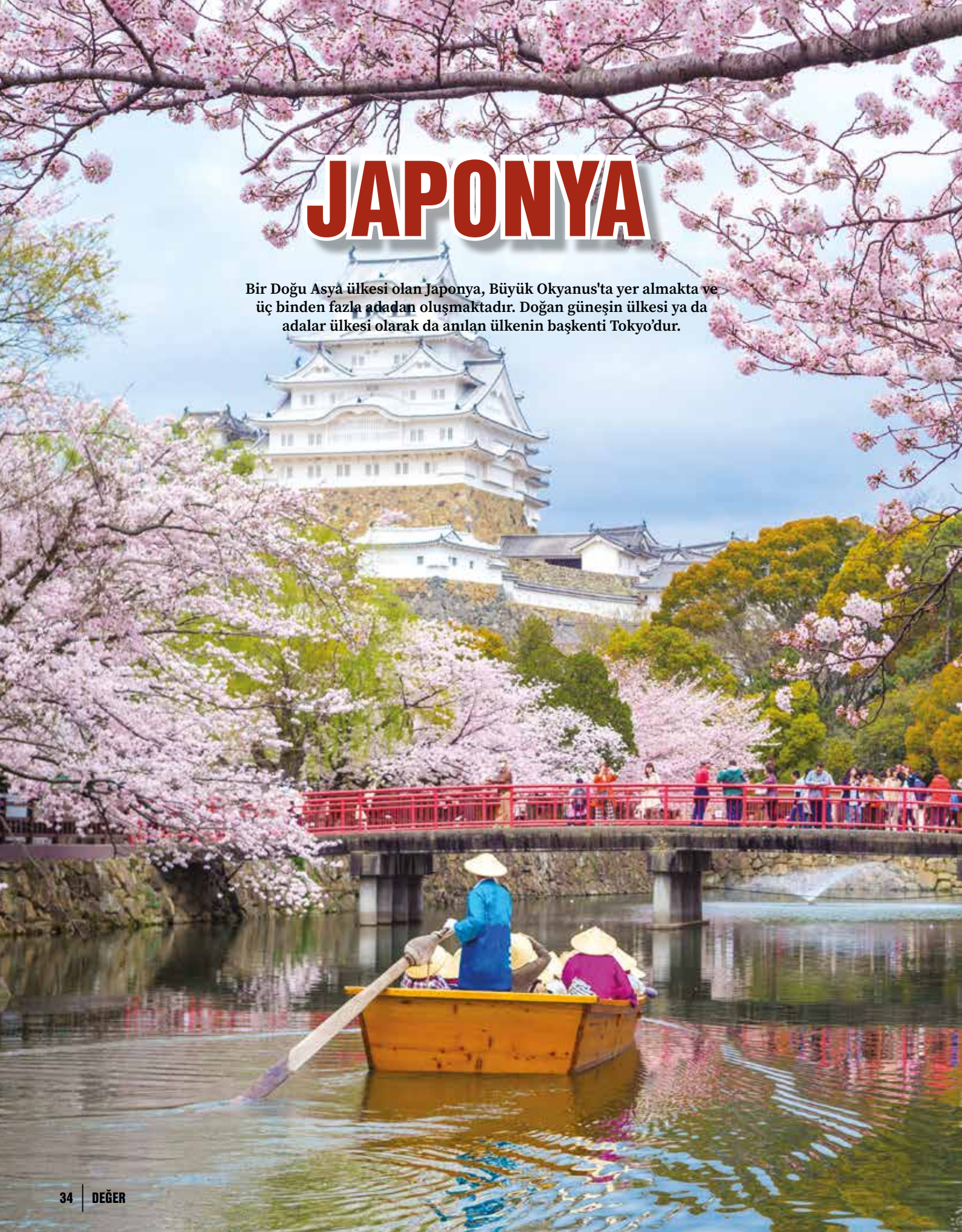
1 DAİRE BAŞKANLIĞI

Celal CEYLAN
Devrek Açık CİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

JAPONYA

Bir Doğu Asya ülkesi olan Japonya, Büyük Okyanus'ta yer almakta ve üç binden fazla adadan oluşmaktadır. Doğan güneşin ülkesi ya da adalar ülkesi olarak da anılan ülkenin başkenti Tokyo'dur.

Tokyo'nun en popüler turistik yerlerinden biri olan Sensoji, şehrin en eski ve en ünlü tapınağıdır.

Tarihi

Ülkenin bütünleşme yolunda ilerleyen bir konuma geldiği 300 yılından 710 yılına kadar güneyde kurulan ilk devlet Yamato'dur. 250'de Amaterasu sadece imparator ailesinin değil bütün halkın koruyucusu ilân edildiği için din ve devlet ilişkileri birbirinden ayrılmıştır. Şinto dininin en üst temsilcisi olarak başka yere taşındığından Yamato İmparatorluğu müstakil hale gelmiştir. Ülke, komşuları Çin ve Kore'nin maddi ve manevi tesirlerinden kurtulamamıştır. Şintoizm'de Çin'den gelen felsefi düşüncelerle diğer unsurlar karışınca dinî anlayış epeyce değişmiştir. Yamato dönemindeki önemli hadiselerden biri de 538'de Budizm'in Kore üzerinden bu ülkeye girmesidir. İmparator ve çevresi Budizm'e yakınlık gösterirken asilzadeler Şintoizm'e bağlı kalmışlardır. Prens Shotokou 604 yılında ülkenin on yedi maddelik ilk anayasasını yapmıştır. Japon toplumunun yapısı değişmeye başlamış ve gittikçe askerî sınıfın hâkimiyetine girerek Japonya bir samuray devleti olmuştur. 794-1185 yılları arasında ise yeni başkent Kyoto'dan adını alan dönem başlamıştır.

Avrupalıların Uzak Doğu seferleri esnasında Portekizliler 1542'de Japonya'ya ulaştıklarında ilk defa ateşli silâhlarla Hristiyanlığı buraya getirmişlerdir. 1582'ye kadar misyonerler 100.000'in üzerinde Japon'u Hristiyanlaştırmışlardır. 1584'ten itibaren İspanyollar, İngilizler ve Hollandalılar Japonya'ya yoğun biçimde gelirken aynı yıllarda Japonlar da Kore ve Çin sahillerine seferler düzenlemişlerdir. XVII. yüzyılda Pasifik'in her tarafına gitmeye başlamışlardır ve Tayvan, Filipinler, Endonezya, Malezya, Kamboçya'ya kadar yayılmışlardır. Yarım milyondan fazla Japon'un Hristiyanlaşması idarecileri yeni tedbirler almaya sevk etmiştir ve 1616'da Hirado ve Nagazaki dışındaki limanlar Avrupalılara kapatılarak 1630'da Hristiyanlıktan bahseden kitaplar yasaklanmıştır. Japonlar, atalarının kültürüne karşı çıkan Çinliler'in de soğuk durduğu bu dine fazla rağbet etmemişlerdir.

Kapanma dönemi Japonya'nın dünya devleti olmasını iki asır geciktirmiştir. Özellikle Çin'in 1368-1644 yılları arasında yaşadığı benzer dönem biterken burada başlamasının olumlu tarafı savaşlardan uzak kalınmasıdır. Büyük ticarethanelerin temelleri atılırken Japon kültürü açısından bilhassa kitapçılık bir ticaret kolu haline gelmiştir. Şintoizm yeniden canlanmış ve imparator eski gücüne kavuşarak iktidarın onun eline

geçmesini isteyenlere fırsat vermiştir. Köylülerin ağır yükümlülüklerinde değişiklik olmamıştır ancak hayvanlara yapılacak eziyet ağır şekilde cezalandırıldığından ülkenin her tarafı başıboş hayvanlarla dolmuş köylüler çalışamaz duruma gelmiştir. Ata binmek bile eziyet sayıldığından her türlü taşımacılık insan gücüne dayalı yapılmıştır. Bu dönemde tarihe ve eğitime önem verilmesi neticesinde bir kurul tarafından ülke tarihi yazılmaya başlanarak Avrupa'dan Hristiyanlık konusu hariç bütün alanları ilgilendiren kitaplar getirtilmiştir.

Ülkede artan kıtlık çok sayıda isyanın çıkmasına sebep olmuştur. 1854 yılında savaş gemilerinden oluşan filosuyla Japonya'ya gelen Amerikalı Amiral Matthew Perry, bazı limanları ticarete açtırarak dış dünya ile temasa geçilmesini sağlamıştır. Asırlardır süren kapanmanın ardından 1854-1856 yılları ara-

sında Amerika, Hollanda, Rusya, İngiltere ve Fransa ile antlaşmalar imzalanmıştır. Ülkeye yabancıların girmesini istemeyen Kyoto'daki İmparator, Şogu'nun imzaladığı bu antlaşmaları reddetmiştir.

Ülke, 20. yüzyıla girmektedirken savaşlar dönemi başlamış ve ilk savaş 1894-1895'te Çin ile yapılmıştır. 1902'de İngiltere ile bir ittifak antlaşması imzalanmıştır. 1904-1905'te Rusya ile savaş başlamıştır. Beklenmedik bir üstünlük sağlayan Japonlar, Mançurya'ya doğru ilerleyerek Kore'yi 1910'da ilhak edip bir eyalet haline getirmiştir. Meiji, kırk dört yıl imparatorluk yaptıktan sonra 1912'de ölünce yerine geçen oğlu Taisho'nun dönemi savaşlarla geçmiştir.

I. Dünya Savaşı'nda İngiltere ile ittifak halinde olduğundan savaştan kârlı çıkan Japonya, Çin'i işgal etmek için 70.000 kişilik askerî birliğini Doğu Sibirya'ya göndermiştir. Avrupa'da savaş esnasında ihtiyaç duyulan bütün malları yüksek fiyatla satmaya başlamıştır. Dünyanın girdiği ekonomik krizden etkilenen Japonya bunu düzeltmek için 1931'de Mançurya bölgesini işgal etmiştir.

İkinci Japon-Çin savaşı 1937'de başlamış ve Japonya Ekim 1938'de Çin'in büyük bir kısmını almıştır. Ardından Almanya ve İtalya ile II. Dünya Savaşı'na girmiştir. 1940'ta ülkedeki bütün siyasî partiler yasaklanmıştır. Mayıs 1941'den itibaren Singapur, Malezya, Burma, Endonezya, Filipinler ve Yeni Gine işgal edilmiştir. 1941'de Amerika ve İngiltere'ye savaş açılmış böylece Pasifik Savaşı başlamıştır. Amerikan birlikleri Filipinleri alınca Japonya'nın işgalleri durmuştur. 5 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya ve 8 Ağustos 1945'te Nagasaki'ye atılan iki atom bombasından sonra dört büyük devletin Postdam Deklarasyonu'nu kabul eden Japonya müttefik devletlere teslim olmuştur.

1946 Anayasası, imparatoru yeniden sembolik konumuna döndürmüştür. Savaş sonrası ülke, Amerikalı General Mac Arthur'un yönetimi altında demokratik usullerle seçilen hükümet tarafından yönetilmeye başlanmıştır. 1952'de müttefiklerin Japonya'yı işgali sona ermiştir. Japonya, 1956'da Birleşmiş Milletler'e üye olmuştur. Çin ile olan münasebetleri ancak 1972'de normale dönmüştür.

Türkiye-Japonya İlişkileri

Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasına katılan Japon Hükümeti 6 Ağustos 1924'te Türkiye Cumhuriyeti'ni resmen tanımış ve 23 Mart 1925'te İstanbul'da Japonya Büyükelçiliği açılmıştır. Diplomatik münasebetlerin kurulması iki ülke arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. 15 Haziran 1926 tarihinde Tokyo'da Japon-Türk Derneği kurulmuştur. Daha önce de 1925 yılında milletlerarası ticaretiyle tanınan Osaka'da Japon-Türk Ticaret Derneği kurulmuştur. Bu husus, dünya ekonomisinin bunalıma girdiği bir sırada Avrupa piyasasının kendilerine kapanmış olduğunu gören Japon iş adamlarının Türkiye'de bazı imkânlar aradığını göstermektedir.

31 Ocak 1931'de Japon imparatorunun kardeşi Prens Takamatsu Türkiye'yi ziyaret ederek Atatürk ile görüşmüştür. Bu dostluk havası içinde Japonya'da Türkoloji çalışmaları ilerlemiştir. Fakat II. Dünya Savaşı'nın başlaması ve 23 Nisan 1945'te Türkiye'nin Japonya'ya savaş ilân etmesi neticesinde iki ülke arasındaki diplomatik münasebetler 1952'ye kadar kesilmiştir.

“ II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de kaydedilen politik ve ekonomik gelişmeler iki ülkeyi birbirine yaklaştırmıştır. 1958'de Başbakan Adnan Menderes, 1985'te Başbakan Turgut Özal Japonya'yı ziyaret etmişlerdir. Gelişen ilişkilerin sonucunda 1988 yılında Türk, Japon ve İtalyan şirketlerinin ortak sermaye yatırımıyla Fatih Sultan Mehmet Köprüsü yapılmıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya-Türkiye münasebetlerinin yeniden başlamasına kadar dikkati çeken husus, Kore Savaşı'na katılan Türk askerlerinden birçoğunun Japonya'ya gitmek için gitmesidir. Türkler, Japon ekonomisinin savaşta gördüğü ağır zayıflığa rağmen yeniden gelişmeye başladığına tanık olmuşlar ve ülkelerine döndükten sonra Türk-Japon dostluğunun gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Öte yandan II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de kaydedilen politik ve ekonomik gelişmeler iki ülkeyi birbirine yaklaştırmıştır. Nisan 1958'de Başbakan Adnan Menderes, Mayıs 1985'te Başbakan Turgut Özal Japonya'yı ziyaret etmişlerdir. Bu şekilde gelişen ilişkilerin sonucunda 1988 yılında Türk, Japon ve İtalyan şirketlerinin ortak sermaye yatırımıyla Fatih Sultan Mehmet Köprüsü yapılmıştır. Son zamanlarda birçok Japon şirketiyle Türk şirketi arasında sermaye birleştirilmesiyle fabrikalar kurulmaktadır. 1989'da Türk Hava Yolları Japonya seferini açmış ve iki ülke arasındaki münasebetlerin gelişmesine hız kazandırmıştır.

Fiziki ve Beşeri Özellikleri

Kuzey-güney doğrultusunda uzanmış 2200 kilometre uzunluğunda bir yayı andıran Japon takımadalarından oluşan ülkenin ana gövdesini birbirinden dar boğazlarla ayrılan Hokkaido, Honshu, Shikoku ve Kyushu adaları meydana getirmektedir.

Japonya topraklarının büyük bir kısmı dağlıktır; en yüksek dağ 3776 metre yüksekliğindeki Fuji Dağı'dır. Düz kesimler azdır ve en geniş düzlük Tokyo'nun da içinde yer aldığı Kanto Ovası'dır. Genelde yağmurlu ve nem oranı yüksek seyreden iklim, muson alanında bulunulmasına rağmen yüzey şekillerinin ve adalar üzerinde kurulmuş birçok enlem derecesine yayılmış olmanın etkisiyle hem karasal hem tropikal özellikler göstermektedir. Kuzeyde yaz sıcak ve kısa, kış uzun ve çok soğuk; orta kesimlerde yaz sıcak ve nemli, kış kısa; güneybatıda ise yaz sıcak, nemli ve uzun, kış ılıktır.

Büyük akarsuların bulunmadığı Japonya'da en uzun nehir Japon Denizi'ne dökülen 367 kilometre uzunluğundaki Shinano'dur. Genelde boyları kısa ve akışları hızlı olduğu için taşımacılıkta kullanılmayan nehirlerden çok sayıdaki hidroelektrik santrali vasıtasıyla elektrik enerjisi elde edilir. Ülkede en büyüğünü Kyoto'nun kuzeydoğusundaki Biva'nın oluşturduğu birçok göl de vardır.

Hokkaido

Shinano Nehri

Fuji Dağı

Japonya topraklarının sadece %15'i tarıma elverişlidir ve tarıma dayalı ekonomi sürekli devlet desteği görmektedir. Pirinç ülke ihtiyacından fazla üretildiği için ihracat malları arasında yer almaktadır. Buna rağmen buğday ve soya gibi tüketim maddeleri ithal edilmektedir. Ülkenin yaklaşık %70'i ormanlarla kaplı olduğundan orman ürünleri endüstrisi gelişmiştir. Japonya, özellikle uluslararası sularda yaptığı balıkçılık ve diğer deniz ürünleri istihsalinde ise dünyada birinci sırada yer almaktadır.

Ülke yeraltı kaynakları bakımından zengin sayılmaz; altın, magnezyum ve gümüş madenleri ancak sanayi ihtiyacını karşılamaktadır. Başta akaryakıt olmak üzere kimyasal maddeler, demir, bakır ve kömür gibi madenlerle tekstil ürünleri ithal edilmektedir. Çalışan nüfusun %65'i ticaret ve hizmet, %30'u sanayi, %5'i de tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinde faaliyet göstermektedir. En fazla ticaret yapılan ülkeler Amerika Birleşik Devletleri, Tayvan, Çin, Güney Kore, Hong Kong ve Avustralya'dır.

Kyoto

Shibuya Geçidi

Hiroşima Barış Anıtı Parkı

Itsukuşima Tapınağı

Tarihi ve Turistik Yerleri

Sonsuz bir keşif ülkesi olan Japonya, sunduğu güzellikler ile eşsiz bir deneyim yaşayabileceğiniz efsane ülkelerden bir tanesidir. Muhteşem peyzajlı bahçeleri, görkemli Şinto ve Budist tapınakları, korunmuş kültürel ikonlar, sanat merkezleri ve tarihi yerleri ile güzel bir Japonya gezilecek yerler listesi hazırlayabilirsiniz. Ülkenin en ünlü şehirleri Tokyo, Osaka ve Kyoto'dur. Zaten ülkede görülecek en önemli yerlerin büyük bir bölümü de bu şehirlerde veya çevresindeki bölgelerde bulunmaktadır.

Kyoto

Kyoto, ülkenin en güzel ve en ünlü şehirlerinden biridir. Bu şehir ahşap çay evleri, bambu ormanları, altın ve gümüş kaplı tapınakları, zen bahçeleri ve pazarları ile ünlüdür. Kyoto, çok çabuk sevdiren kendini. Özellikle doğaya ve tarihe merakınız varsa bu şehre bayılacaksınız. Şehir merkezindeki modern binalar biraz hayal kırıklığı yaratabiliyor olsa da dar taş sokakları, eski ahşap evleri bu eksikliği gider-

mektedir. Kyoto, Tokyo'ya nazaran çok daha uygun bir şehirdir. Turistlerin en popüler Japon şehirleri arasında kabul ettiği Kyoto'da yapılacak birçok turistik aktiviteyi de bulabilirsiniz. Kaçırılmamanız gereken en önemli gezi yeri ise Bambu Ormanları'dır.

Shibuya Geçidi

Japonya'nın başkenti ve en ünlü şehri olan Tokyo, mutlaka görülmesi gereken yerlerden biridir. Bu şehri ziyaret etmeden Japonya gezisi eksik kalacaktır. Tokyo, birbirinden güzel turistik noktaları ve yapılacak aktiviteleri ile turistlerin ülkedeki en sevdiği şehirdir. Bu şehir, ülkedeki en kalabalık insan trafiğini görebileceğiniz yerler arasındadır. Devasa gökdelenleri, kalabalık yaya geçitleri, çılgın gençlik modaları ve Japonya'nın en güzel yemeklerine ev sahipliği yapan ülkenin ünlü restoranlarını bu şehirde bulabilirsiniz.

Hiroşima Barış Anıtı Parkı

Hiroşima'daki bu Barış Anıtı Parkı, Japonya'nın en ünlü yerlerinden bir tanesidir. Yılda 1 milyondan

fazla kişinin ziyaret ettiği bu park, atom patlamasının merkez üssünde yer almaktadır. O korkunç güne ait anıtlar ve müzeleri de burada görebilirsiniz. Burada en dikkat çeken yerlerden biri şüphesiz Barış Anıtı Müzesi'dir. Bu müzede, dünya barışı ile ilgili sayısız sergiyi ve çok daha fazlasını görebiliyorsunuz. Anıt Cenotaph ve Barış Alevi ile Atom Bombası Kubbesi de burada mutlaka görülmesi gereken yapılarıdır. Hiroşima, II. Dünya Savaşı'ndan sonra tamamen yeniden inşa edilmiş modern bir şehirdir. Bu şehirdeki en önemli ve en anlamlı gezi, bu Barış Anıtı Parkı'na yapılacak ziyaret olacaktır.

Itsukuşima Tapınağı

Itsukuşima Tapınağı, Hiroşima'dan bir feribot yolculuğu ile kolayca ulaşabileceğiniz bir yer. Japonya'nın tapınak adası olarak bilinen Miyajima'daki bu tapınak, dünyanın en ünlü tapınakları arasındadır. Rüzgâr tanrısı Susanoo'nun prenses kızlarına adanmış bu tapınak, bir Şinto Tapınağı'dır. Adadaki 8. yüzyıldan kalma tapınakların büyük bir bölümü kazıklar ile suyun üzerinde duracak şekilde yapılmıştır.

Nara Park

Ülkenin en güzel şehirlerinden birisi olan Nara, daha çok geyikleri ve tapınakları ile ünlü olsa da bu şehirde yapılacak çok şey var. Ülkenin en ünlüsü olan Nara Park, birbirinden değerli sanat eserlerine ev sahipliği yapan müzeler ve çok daha fazlasıyla eşsiz bir deneyim sunuyor. Ünlü Japon kültürünü ve geleneklerini görebileceğiniz en iyi şehirlerden biri olan Nara, kaçırılmaması gereken destinasyonlardan biridir.

Fuji Dağı

Japonya gezi rotamızda bulunması gereken yerlerden biri de Fuji Dağı'dır. Maceraseverlerin tercih edebileceği doğal güzelliklerden biridir. Dağa tırmanarak çıkmak oldukça popüler ancak tırmanış 5-8 saat sürüyor ve oldukça meşakkatli. Zirveye ulaşmak için fiziksel olarak hazır olmanız gerekiyor. Dilerseniz zirveye teleferikle de çıkabilirsiniz. Ülkedeki en heyecan verici deneyimi sunmasıyla, dünyaca ünlü olan Fuji Dağı'na resmi tırmanış Temmuz ayında başlıyor ve Eylül ayında bitiyor. Uzun soluklu maceralar ile aranız iyiyse Fuji Dağı sizin için en uygun yerlerden biri olacaktır.

Kobe Limanı

Japonya'nın en turistik yerlerinden biri olan Kobe, bu ülkeye seyahat eden her turist için mutlaka göz atması gereken bir şehirdir. Dağların nefes kesen manzaralarını sunan Kobe şehri, ülkedeki kozmopolit şehirlerdendir. Birbirinden güzel tarihi yapıları, doğal güzellikleri ve ilginç mimari yapısı sizi hayretler içinde bırakacaktır. Arima Onsen, Kobe'nin merkezinde bir kaplıcadır ve turistler arasında oldukça popüler noktalardan biridir. Kobe'nin komşusu olan Osaka'nın manzarasını izlemek isteyen macera severler de Rokko Dağı'na mutlaka göz atmalı. Burası hem Osaka'nın hem de Kobe'nin güzel fotoğraf karelerini yakalayabileceğiniz yerlerinden biridir.

Sapporo

Japonya'da görülmesi gereken en güzel yerler arasında olan Sapporo, daha çok macera gezisi arayanların tercih edebileceği şehirlerden biri olarak bilinmektedir. Buz heykel festivalleriyle kayak ve snowboard yarışmalarına ev sahipliği yapmasıyla ünlüdür ve kayak merkezi arayanlar için güzel bir yerdir.

Fukuoka

Japonya'nın en eski şehri olarak ün yapmış olan Fukuoka, daha çok tarihi yerleri ile dikkat çekiyor olsa da bu şehirde yapılacak birbirinden güzel turistik aktiviteleri de bulabilirsiniz. Kyushu'nun en büyük ve ülkenin en kalabalık on kentinden biri olan Fukuoka, Japonlar'ın bile en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir. Şehir, yüzyıllar boyunca önemli bir liman kenti olmuştur.

Hokkaido Adası

Japonya'nın en güzel adalarından biri olan Hokkaido, doğal kaplıcaların mesire yeri olarak da bilinmektedir. Daha çok kaplıcaları ve kayak merkezleri ile tanınan Hokkaido Adası, güzel bir Japonya tatili için en ideal yerlerden biridir. Güzel manzaraya sahip mavi gölü ve hayvanat bahçesi ile ailece güzel bir tatil yapabileceğiniz bu adaya da mutlaka göz atmalısınız. Ada, daha çok yaz aylarında kalabalıklaşmaktadır. Bu yüzden kış aylarında adanın biraz daha durgun olacağını da unutmayınız.

Naoshima Adası

Japonya'nın adaları arasında en güzellerinden biri olan Naoshima ayrıca en popüler olanıdır. Seto iç denizinin ortasındaki bu güzel ada daha çok Japonlar'ın Tokyo'dan hafta sonu seyahati için tercih ettiği yerlerden biri olarak bilinse de, turistlerin de en favori gezi noktalarından biridir. Tokyo'dan bu adaya günübirlik turlar ile gitmek yerine burada bir gece konaklamayı düşünebilirsiniz. Özellikle aileniz ile seyahat ediyorsanız bu adanın sunduğu manzarayı ve atmosferi seveceksiniz.

Shirakawa Köyü

Japonya'nın en güzel ve en doğal yeri olan Shirakawa köyüne, Osaka'dan, Tokyo'dan veya Kyoto'dan rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Buranın tarihi sadece 200 yıl öncesine kadar size Japonya'nın sanayileşme öncesi nasıl bir kır yaşamına sahip olduğu konusunda mükemmel bir izlenim fırsatı sunmaktadır. Geleneksel mimari yapısı ve yaşam tarzı sayesinde UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmış olan bu köy, mutlaka gezilmesi gereken yerler arasında diyebiliriz. Özellikle sunduğu doğal güzellik ve kırsal yaşamı görülmesi ve deneyimlenmesi gereken yerlerden biridir.

Nikko

Nikko, Japonya'nın Tochigi eyaletinde yer alan tarihi ve turistik bir şehirdir. Nikko, doğal güzellikleri, tapınakları, Şinto tapınakları, bahçeleri ve UNESCO Dünya Mirası alanı olarak kabul edilen Toshogu Tapınağı gibi tarihi yapılarıyla ünlüdür. Nikko, aynı zamanda Japonya'nın en kutsal dağlarından biri olan Mount Nantai'ye de ev sahipliği yapmaktadır. Nikko'da; tarihi yapıları, doğal güzellikleri ve geleneksel Japon kültürünü keşfetmek için birçok aktivite ve gezi seçeneği bulunmaktadır. Şehir, Japonya'nın en önemli turistik yerlerinden biridir ve her yıl pek çok turist tarafından ziyaret edilmektedir.

Sushi

Ramen

Gyoza

Tempura

Yöresel Lezzetleri

Japonya'ya gittiğinizde özellikle sokak lezzetleri dediğimiz olgunun farklı bir anlamı vardır. Yöresel yemekleri, sokak lezzetleri derken Japonya aslında dünyaca ünlü bir mutfağa ev sahipliği yapıyor diyebiliriz. Siz de Japonya'ya gittiğinizde aşağıda sıraladığımız bu yemekleri tatmadan Japonya'dan dönmeyiniz.

Sushi

Japonya tam bir ada ülkesi olduğundan deniz ürünleri büyük öneme sahiptir. Sushi de bir deniz ürünü olarak artık tüm dünyaya nam salmış durumda. Zaten Japon mutfağı denince akla gelen ilk yemek hiç şüphesiz sushi olmaktadır.

Kobe Bifteği

Kobe bifteği oldukça pahalı bir yemektir ancak Japonya'da bir hayli ünlüdür. Japonya büyükbaş hayvancılık için elverişli bir yapıya sahip olmadığından kırmızı etin kalitesini arttırmak için sürekli çalışmalar yapılmıştır ve nihayetinde 1943 yılında Kobe bifteği Japon mutfağına ait bir marka olarak tescillenmiştir.

Onigiri

Görüntü olarak sushiye oldukça benzeyen onigiri, etrafı kurutulmuş yosun ile kaplı olan, sushi pilavı ile yapılan oldukça popüler bir Japon yiyeceğidir. Ortasında ise erik, karides, tavuk, ton balığı ya da somon bulunmaktadır.

Gohan

Aslında bir nevi pirinç pilavı olan gohan, Japonya'da günün her öğünü yenebilen oldukça jenerik bir yiyecektir. Hatta Japonlar sabah kahvaltısında bunu çiğ yumurta ile yemektir. Soya sosu ya da Japonya'ya özgü diğer soslar ile karıştırıldığında ise ana yemek olarak yenilmektedir.

Ramen

Japonya'nın farklı şehirlerine gittiğinizde göreceksiniz ki ramen her yörede farklı bir yapılış şekli vardır. Ramen aslında Çin kökenli bir yemektir daha doğrusu bir çorbadır. Çorba içinde sunulan erişte, Japonya'da ramen olarak isimlendirilmektedir. Genellikle et suyundan yapılmaktadır ve içine kurutulmuş deniz yosunu, yeşil soğan, mısır gibi malzemeler eklenmektedir.

Gyoza

Muhtemelen Japonya'da bizim damak zevkimize en yakın yemek gyoza'dır. Zira kendisi bizim mantıya oldukça benzemektedir. İçinde bol sarımsağın, çeşitli sebzelerin ve et karışımının olduğu hamurun ızgarada kızartılması ile yapılmaktadır.

Tempura

Aslen bir Portekiz yemeği olduğu düşünülen ancak tüm dünyada Japon yemeği olarak nam salan tempura, ekmeğin kırıntılarına batırılmış deniz mahsullerinin ve sebzelerin tavada kızgın yağ ile kızartılması ile yapılmaktadır.

Mehmet VARNALI
Silifke M. Tipi Kapalı ve Açık ÇIK,
Uzman Öğretmen

Çoban Bayramı

**“Tarlanın taşlısı, kızın gardaşlısı,
Çobanın sarı başlısı, koyunun mor başlısı.”**

Efsaneye göre Horasan'dan, Hoca Ahmed Yesevi'nin Anadolu'ya gönderdiği dervişlerden bir kısmının Denizli bölgesine yerleştiğini ve yörük geleneğinin de onlar aracılığıyla yöreye geldiğine inanan halk, 'Sudan Koyun Atlatma' ritüeline yörede yaşandığına inanılan bir yörük efsanesiyle kutsallık ve tarihi derinlik kazandırır.

Efsaneye göre yörede yaşayan çoban ile beyin kızı birbirini sevmektedir. Çoban öylesine âşiktir ki köylünün hayvanlarını gütmeyi bırakır. Hâl böyle olunca köylüler toplanır ve beyin makamına gelir. Allah'ın emri ile beyden kızını isterler ancak hakir gördüğü çobana kızını vermek istemeyen bey, çobanın ısrarları üzerine çobandan yapması çok mümkün olmayacak bir iş ister. Bu iş de ağustos sıcaklığında koyunlarına tuz yedirmesi, üç gün boyunca su vermemesi ve bu haldeyken koyunlarını Büyük Menderes'in üzerinden su içmeden ve hayvanları boğulmadan karşıya geçirmesidir.

Çoban da bu şartları koyunlarına anlatır. Koyunlar da çobanın aşkını bilmektedir. Verilen görevi yapabileceğini söyleyen çoban, tuzu koyunlarına yedirir ve haydi ak koyun, kara koyun, mor koyun diyerek bağıırır. Kara koyun tüm koyunların önüne çıkar ve arkasından bütün koyunlar gelir. Çoban, istenilen şekilde koyunları su içirmeden karşıya geçirir. Çobanın verilen görevi başarı ile tamamlamasına karşın bey yine de kızını çobana vermez. Bu olay üzerine beyin kızı aşkından hasta olur, yataklara düşer ve ölür. Kızının ölümüne çok üzülen ve öfkelenen bey de çobanı köyden kovar. Köyden kovulan çoban da kendini dağlara atar ve kaval çalarak ömrünü tamamlar.

Kültür ve Gelenekler

“Sudan Koyun Atlatma ve Çoban Bayramı” adlı geleneksel eğlence, toplumsal ritüeller, şenlikler ve festivaller başlığı altında Kültür Bakanlığının oluşturduğu **“Çoban Bayramları: Koç Katımı, Saya, Yünüm, Koyun Yüzdürme”** kategorilerine ayrılmıştır. Aynı zamanda doğa ve evren ile ilgili uygulamalara da dâhil edilebilecek olan bu kurallar geleneksel halk bilgisi ürünlerinin yaşatılması ve kuşaklara aktarımı konusunda toplumun kültürel mirasının devamlılığının korunması bağlamında da önemlidir.

Sudan Koyun Atlatma ve Çoban Bayramı'nın her ne kadar **Türkistan** coğrafyasında yaşanan tarihi dönemlere dayandığı düşünülse de bunun geçmişi aslında tarihin bilinen ilk dönemlerine kadar gitmektedir. Çünkü *“İnsanoğlu ilk dönemlerden itibaren doğadaki değişimleri gözlemlemiş bu değişimleri açıklamak ve kendi lehine çevirmek için çabalamıştır. Doğadaki değişimlerin zararlı etkilerinden korunmak, yağmur yağdırmak, hayvanların üremesini sağlamak, bolluk ve bereketi arttırmak için içerisinde bazı işlemlerin de yer aldığı törenler düzenlemiştir.”*

Özellikle hayvanların **kuzulama, kırılma zamanlarında** yahut mevsimsel düzenin bozulduğu zamanlarda icra edilen törenler, bir çeşit dua ayini özelliği gösterse de aynı zamanda halkın küçükten büyüğe geleneklerini devam ettirdiği değerlerdir. Eski Türk düşüncesinde yaratıcı güç olarak kabul edilen Gök Tanrı'dan başka çeşitli olağanüstü güçlerin varlığına inanılıyor ve bunlar için birtakım törenler düzenleniyordu. Ayrıca yılın değişmesiyle ilgili astronomik olaylar ve ekolojik gelişmeler, tarım ve hayvancılıkla ilgili bazı özel günler, birtakım kutlamalara zemin hazırlıyordu. Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri bu inanç ve yaşam biçimiyle yerleşik düzende edinilen yeni alışkanlıklar, bu tören ve şenliklerin daha da belirginleşmesini sağlamış ve insanımızın bir takvim geleneği kazanmasını zorunlu kılmıştı. Böylece Anadolu'da yüzyıllar boyunca devam edecek bir gelenek oluşmuş, bu törenlerin dramatik öğeleri ise oyun kültürünün gelişmesini hızlandırmıştı. Belirli günlerde oynanan oyunlar da bu yolla bolluk, bereket sembolü haline gelmişti.

Temelde mevsimlik bayram olan ve sonradan **“Sudan Koyun Atlatma Bayramı”** olarak adlandırılan ve takvimsel olarak **Koç Katımı** ritüeli olarak bilinen bu gelenek, Anadolu coğrafyasında Denizli dışında Kars'ta, Malatya'da, Rize'de, Ağrı'da, Erzin-can'da, Van'da, Şanlıurfa'da, Osmaniye'de, Iğdır'da, Uşak'ta, Burdur'da, Antalya'da, Mersin'de, Konya'da, Karaman'da, Nevşehir'de, Yozgat'ta, Kayseri'de,

Sivas'ta, Mardin'de ve Adıyaman'da da aynı tarihlerde yapılmaktadır. Hemen her yerde düzenlenen törenlerde ilk güne çok özel bir önem verilir. O gün davul zurnalarla köy halkı köy meydanında toplanır. Çobanlar; süslenmiş, kınalanmış koçları dişi koyunlara salarlar. **Koç katımının asıl amacı koyunların yavrulama zamanlarını kontrol altına alma ve sürünün devamlılığını sağlamaktır.** Koç katımı sayesinde kışın doğacak koyunlar hem açlıktan hem de sert hava şartlarından korunmuş olmaktadır.

Temelinde bolluk bereket ve soyun devamlılığını sağlamak olan bu eğlencenin asıl amacı yöre insanın kültürel hafızasını oluşturan yörük kültürünü, eğlencenin icra edildiği ortamda paylaşmak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır.

Her ne kadar birbirlerinden farklı olsalar da festivaller aslında karakteristik belirleyici niteliklere sahiptirler. Onlar takvimsel düzen aralıklarıyla meydana gelir. Ulusaldir, halkın iştirak ettiği kompleks bir durumdur. Tüm bunlara ses, görüntü ve amaç da eklenir.

Başta Çal halkı olmak üzere **Denizli'nin hemen hemen her ilçesinde “Sudan Koyun Atlatma ve Çoban Bayramı” ‘Koç Katımı’ zamanı olarak da bilinen ve yörede ağustos sonu eylül başına denk gelen zamanda yapılmaktadır.** Çoban maharetinin vurgulandığı, çoban ile koyun arasındaki sıkı bağ sonucunda gerçekleştiğine inanılan efsaneye

Kültür ve Gelenekler

dayanarak Türk boylarının yaklaşık sekiz yüz yıl önce ilk defa Denizli-Çal coğrafyasına yerleşme tarihi esas alınarak o dönemden itibaren yaşatıldığı düşünülen geleneğin, yörük kültürünü koruyarak nesilden nesile aktarma ve sosyal yaşama dair değerleri yaşatma işlevi olduğu düşünülmektedir.

Sudan Koyun Atlatma ve Çoban Bayramı yarışma öncesinde okunan maniler ve dualarla, yarışma esnasında giyilen kıyafetler ve sergilenen ritüelistik hareketlerle, yarışma sonrasında verilen yemekler ve sergilenen yöresel oyunlarla gerçekleşmektedir. Çal yöresinin kolektif olarak sahiplendiği ve kendilerinde **'Yörük kültürünü yaşama ve yaşatmayı'** görev addetmeleri, kökleşmiş amaçlara ve paylaşılan sorumluluğa işaret etmektedir. Yarışmayı izlemeye gelen seyirciler arasında gelişen sohbet esnasında gerçekleşen sosyal etkileşim de yörenin kültürü olan yörük kültürünün kuşaklararası aktarımına vesile olmaktadır.

Denizli'nin Çal ilçesine bağlı olan **Aşağıseyit Mahallesi'nden geçen Büyük Menderes Nehri'nin üzerinde 26-28 Ağustos'ta 847 yıldır yapıldığı iddia edilen ve koyunların koç katımı dönemine denk gelen bayram kutlamasının ilk günü kuzu güzellik yarışması, köpek güzellik yarışması, koyun kırpma yarışması ve en anaç koyun yarışması yapılmaktadır.** Burada belirtilmesi gereken husus nehrin görece daha sığ, çoban ve koçları için büyük risk oluşturmayacak derinlikte bir alan seçilmesidir.

“Yünleri kırılarak şekil verilen koyunların boyunlarına yıldızlı takılar takılmaktadır. Aynı şekilde çoban kepenekleri de ay yıldızla ve nazar boncukları ile süslenmektedir. Kutlamalara katılan kişiler de “Yörük atkısı” adı verilen turuncu-beyaz atkılarını sırtlarına bağlayıp gelmektedir.

Çobanlar koyunlarıyla samimiyet, sevgi ve güvene dayalı bir ilişki kurmak için neredeyse yirmi dört saat koyunuyla birlikte vakit geçirmektedir. Hatta geceleri de ahırda uyurken koyununa elini koyar da yatar. Bu yarışlara katılacak olan çobanlar el koyunlarını bir yıl öncesinden ya da daha kuzu iken seçmeye başlarlar ve onlara bu doğrultuda eğitim verirler. El koyunu olacak nitelikleri taşıyan kuzu çobanın peşinden hiç ayrılmaz, sürekli onunla birlikte hareket eder. Bu özellikteki kuzuları el koyunu olarak yetiştiren çobanlar ise bunların satışından da güzel bir gelir elde ederler.

Sudan Koyun Atlatma ve Çoban Bayramı'na katılmak isteyen her çoban, Çal ilçesinde bulunan ilçe tarım müdürlüğüne kaydını yaptırmaktadır. Koyun sürülere yarışma gününden bir gece evvel yola çıkmaktadır. Başlarında çobanlarıyla birlikte durarak, dinlenerek ve zaman zaman uyuyarak da koyunlar güdüle güdüle yarışmanın yapılacağı alana gelmektedir.

Öncelikle şehir merkezinde 26 Ağustos sabahı valilikten belediyenin önüne kadar 1,5 kilometrelik mesafede kortej yürüyüşü yapılır. Bu yürüyüşte çoban köpekleri ve çobanların yarıştıracakları koyunlar da çobanların yanında olur. Kortejin amacı Denizli halkını bayram kutlamalarına davet etmektir. Bu yürüyüş esnasında çobanlar, yörenin yerel oyunu olan harmandalı zeybeğini davul zurna eşliğinde sergileyerek yollarına devam ederler. Işıklar ve düdük sesleriyle ilerleyen kortej, ellerinde Türk bayrakları ve davet pankartları taşırlar. Belediyenin önüne gelen kortej bir dakikalık saygı duruşunun ardından İstiklal Marşı'nı okur ve yürüyüşü sona erer.

Kültür ve Gelenekler

Ertesi gün sabah 09:00'da etkinlikler koyun kırpma yarışması ile başlar. Aynı gün en güzel çoban köpeği yarışması da yapılır. Akşam yerel sanatçıların verdiği konserlerle halk, bayram meydanına çekilir. İkinci gün ise yörede bulunan türbelerin ziyaretinin ardından sudan koyun atlatma yarışması yapılır. Bir dakikalık saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın ardından yapılan protokol konuşmalarının sonrasında **Menderes Nehri** üzerinde kurulan yere gelinmektedir. Genellikle veterinerlerden oluşan hakem heyeti, önlere koyunların geçecekleri ve koyunları genel itibarıyla inceleyebilmek üzere belirlenen yerlerinde oturmaktadır. Çoban ile birlikte yarışacak asıl koyuna 'elci koyun' denilmektedir. Çobanlar da sürüleriyle birlikte sıra haline gelip koşmayı beklerler. Her sene yaklaşık 40-50 arasında değişen yarışmacı içerisinde jüri üyeleri ilk etapta fizik olarak iyi görünen ve hızlı koşan koyunları seçer. Bu yürüyüşün adına "**Çoban kortej yürüyüşü**" denmektedir. Ardından ikinci tur başlar. İkinci turda suya çobanının ardından en hızlı girenler seçilip son tura kalır. Son tura genellikle dört ya da beş tane çoban kalır. Son kalan dört beş kişi içinden koyunuyla en uyumlu olan ve suya en hızlı girip karşıya birinci geçen koyun çobanı yarışmayı kazanır.

Koyunu suya en hızlı atlayan çoban göğsünü kabartarak kahvede oturur. Koyunu suya atlamayan çoban da boynunu bükerek oturur. Bir çeşit güç ve maharet gösterisi olarak da görülür. Kim kazandıysa en az altı yedi ay gönlü, ruhu şen olur. Çobanlar için bundan başka bir eğlence yoktur. Yıl boyu tüm hazırlıklar bugün için yapılır. Birinci olana kupanın yanı sıra destekleyici firmalar yem ve efsanede

çobanların koyunlara yedirdiği tuzu temsilen tuz hediye edilmektedir. Bazen de birinciye altın ve özel yapım kepenek hediye edilmektedir.

Yöresel halk oyunlarından zeybek oynayanlar yörenin bilinen çalgısı sipsi ile düzenlemeye katılmakta ve yerel ezgileri icra etmektedirler. Sipsinin yanı sıra davul ve zurna eşliğinde gelen müzisyenleri de görmek mümkün olabilmektedir. Zeybek havaları eşliğinde oynanan oyunlar, bayram yerinin hemen her yerinde sergilenmektedir.

Koyunların düğünü ya da çobanların bayramı olarak ifade edilen bu kutlama alanına gelen koyunlar sergilenmek üzere çeşitli süsleme materyalleriyle donatılmaktadır. Koyunlar genel olarak pembe, sarı ve mor renge boyanmakta başları oyalarla ve nazar boncukları ile süslenmektedir. Yünleri kırılarak şekil verilen ko-

yunların boyunlarına ve başlarına ay yıldızlı takılar takılmaktadır. Aynı şekilde çoban kepenekleri de ay yıldızla ve nazar boncukları ile süslenmektedir. Bayram kutlamalarına katılan kişiler de "**Yörük atkısı**" adı verilen turuncu-beyaz atkılarını sırtlarına bağlayıp gelmektedir.

Geleneği sürdürenler için bu ritüelin iki önemli sebebi vardır. Birincisi yörük kültüründe yer alan hayvan sevgisini ispat etmektir. Hayvanlara yapılan eziyetin aksine çobanların koyunlarına olan sevgisi neticesinde oyunun kazanıldığını ilaveten yöredeki koyun yetiştiricilerin, civar köylerde hiç su görmemiş koyunların dahi çobanlarıyla kurduğu ilişki ve samimiyet sayesinde sudan atlayıp yüzerek karşıya geçebildiklerini belirtmektedir. **Çobanlar; hayvanın etini, sütünü, derisini ve yününe vermesine karşılık olarak çobanın da ona saygı ve sevgi gösterdiği, hayvan sahiplerinin hayvanlarına tutku ile bağlı olduklarını, ihtiyaç dolayısıyla koyunlarını bırakıp yöre dışına çıktıklarında dahi bir an önce koyunlarının yanına dönmek istediklerini, koyunlarıyla adeta aşk yaşadıklarını belirtmektedir.** Bu sebeple İspanya'daki Boğa Güreşlerine rakip olduklarını iddia etmektedirler. İkinci neden de yörük kültürünü yaşayarak yeni gelen nesillere aktarmaktır. Dondurarak değil aktararak yani yaşatarak bir koruma amaçlanmaktadır ki bu da somut olmayan kültürel mirasın kuşaklar arasında aktarımı ile mümkün olacaktır.

Kaynaklar: 1. Gülperi Mezkit Saban, İstanbul Üniversitesi, Türkiye Mecmuası, 2020 2. Kültür Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü 3. Tarım ve Orman Bakanlığı

Derleyen: Mustafa Recep KOLCU
İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığı
Memur

Unutulmaz Filmlerin Yönetmeni: Ertem Eğilmez

Ertem Eğilmez, Türk sinemasına yaptığı katkıların yanında komedi sinemasının da önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kariyeri boyunca birçok unutulmaz esere imza atmış olan Ertem Eğilmez özellikle geniş bir izleyici kitlesi tarafından sevilen kalabalık kadrolu güldürülerle Türk sinemasında kendine özgü bir tarz oluşturmuştur. Eğilmez'in ismi özellikle "Hababam Sınıfı" filmleriyle özdeşleşmiştir.

“ Ertem Eğilmez, Türk sinemasının önemli bir figürü olarak hatırlanır. Yapımcı, yönetmen ve senarist olarak Türk sinemasına büyük katkılarda bulunmuştur. 21 Eylül 1989 tarihinde vefat eden Eğilmez hâlâ Türk sinemasının önemli bir figürü olarak kabul edilmektedir.

Hayatı

Ertem Eğilmez, 18 Şubat 1929 tarihinde Trabzon'da doğdu ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun oldu. Mezuniyetinin ardından Moda'da bir bakkal dükkânı açıp işletti. Daha sonra kitap ve yayıncılık sektöründe çalışarak Çağlayan Yayınevini **Refik Erduran** ile birlikte kurdu. Bu dönemde "**Tef**" adlı mizah dergisini çıkararak birçok karikatüristin yetişmesine katkı sağladı. Ayrıca yazar **Kemal Tahir'e** polisiye romanları yazdırdı.

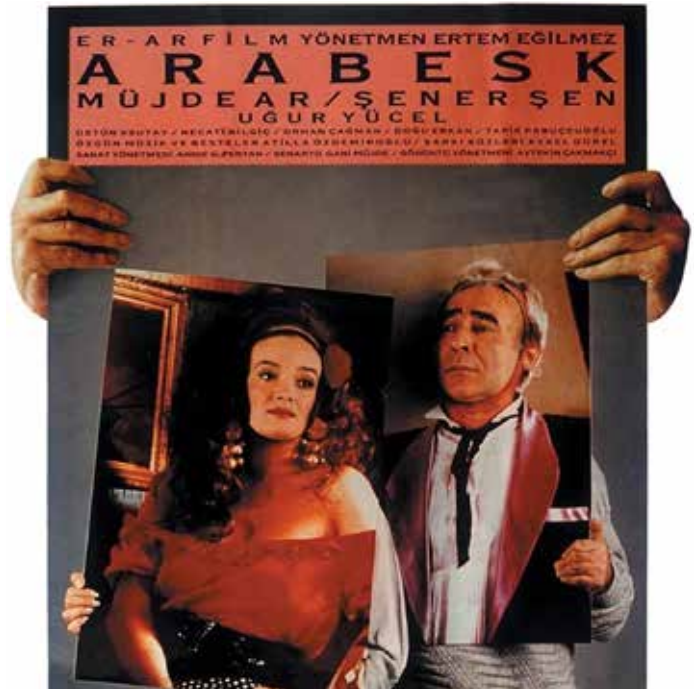
Ertem Eğilmez, Türkiye'ye ilk **langırt makinelerini** getiren kişilerden biriydi. 1961'de Efe ve 1964'te Nahit Ataman ile birlikte **Arzu Film şirketini** kurdu ve yapımcılık ve yönetmenlik kariyerine adım attı. "**Yaman Gazeteci**" filmiyle yapımcılığa, "**Fatoş'un Fendi Tayfur'u Yendi**" filmiyle de yönetmenliğe adım attı.

Ertem Eğilmez Hababam Sınıfı setinde

Ertem Eğilmez'in 1976 yapımı Süt Kardeşler filmi

Sinema kariyerinde özellikle 1970'lerde, Türk komedi sinemasının başarılı ve popüler eserlerini çekti. Aşk, dostluk ve güncel olayları güldürü ögesiyle birleştirerek popüler aşk filmleri yönetti. **Rıfat Ilgaz'ın "Hababam Sınıfı"** romanını beyaz perdeye uyarladığı "Hababam Sınıfı" serisi büyük ilgi gördü ve birçok devam filmi de beraberinde geldi. Eğilmez, 1981'de "Hababam Sınıfı"nı müzikal tiyatro oyunu haline getirerek başka bir başarı elde etti. Oyun, büyük ilgi gördü. Bu serinin yanı sıra "**Namuslu**" (1984), "**Banker Bilo**" (1980) ve "**Arabesk**" (1988) gibi önemli filmlere de imza attı.

Ertem Eğilmez'in 1972 yapımı *Tatlı Dillim* filmi

Ertem Eğilmez, Türk sinemasının önemli bir figürü olarak hatırlanır. Yapımcı, yönetmen ve senarist olarak Türk sinemasına büyük katkılarda bulunmuştur. 21 Eylül 1989 tarihinde vefat eden Eğilmez hâlâ Türk sinemasının önemli bir figürü olarak kabul edilmektedir.

Türk sinemasında bir ekol yaratan Ertem Eğilmez, kendisi gibi sinemacı olmak isteyen oğlu **Ferdi Eğilmez'e** izin vermedi. Babasının izin vermemesi üzerine Ferdi Eğilmez dil öğrenimi görmek için İtalya'ya gitti. Babasından gizli olarak Roma'da sinema eğitimi almaya başladı. Ertem Eğilmez oğlunun sinema eğitimi aldığını duydu. Oğlunu ziyaret etti, duyduğu doğrudu. Oğlu gece uyurken ona bir mektup bırakarak Türkiye'ye döndü. Ferdi Eğilmez, uyandığında mektubu gördü. **"Ben oğlumla itimat üzerine kurulu bir ilişki hayal etmişim. Bayağı uzak kalmışız demek ki. Üzerinden etkimin geçtiğini hissediyorum. Bu beni çok sarstı. Hayat inişli çıkışlı bir süreçtir, mutlu olmanı dilerim."** Ertem Eğilmez oğluna küsmüştü. Ferdi Eğilmez, sinema eğitimini tamamlayıp İtalya'dan döndükten sonra çalışmak için Türker İnanoğlu'nun şirketi olan Erler Film'e girerek yönetmen asistanlığı yapmaya başladı.

Yıl 1988...

Ertem Eğilmez, Arabesk filminin yönetmeni. Filmin yapımcısı ise oğlunun yanında çalıştığı Türker İnanoğlu. Ertem Eğilmez film çekimleri sırasında hastalandı. Şener Şen, Ertem Eğilmez'e Ferdi Eğilmez'in iyi bir asistan olduğunu söyleyerek filmde kendisini asiste etmesi gerektiğini söyledi. Ertem Eğilmez bunun üzerine oğlunu arayarak Cihangir'deki evine çağırıldı. Önce diplomasını istedi ardından da asistanlığını yapması için kaç lira istediğini sordu;

-Bin lira istiyorum.

-Hadi oradan, Türker ağabeyin o kadar para vermez adama.

-Zaten vermiyor, ben senden istiyorum.

-Babanı mı dolandıırıyorsun ulan?

Bu konuşma babayla oğlu arasındaki küslüğü sona erdirdi. Ertem Eğilmez, Arabesk filminin çekimleri sırasında hastalığının ilerlemesi sonucu hastaneye yatırıldı. Çekimlere Ferdi Eğilmez devam etti. Ertem Eğilmez, çekilen sahneleri hastanede iz-

leyerek oğlunu yönlendirdi. Şubat 1989'da gösterime giren Arabesk, dönemin izleyici rekorunu kırdı.

Ertem Eğilmez bir gün oğlunu karşısına alarak vefatından sonra Arzu Film'i kapatmamasını vasiyet etti.

Ertem Eğilmez 1966 yılında çektiği *"Bir Millet Uyanıyor"* adlı filmle, 1967 Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde *"En İyi Tarihsel Film"* ödülünü aldı.

Ertem Eğilmez'in 1976 yapımı *Süt Kardeşler* filmi

Ertem Eğilmez'in 1974 yapımı Salako filmi

Ertem Eğilmez, 21 Eylül 1989'da 60 yaşında hayatını kaybetti

Ferdi Eğilmez'in, babasının ölümünden sonra öğrendiği bir detay vardı. Ertem Eğilmez oğluyla küs olduğu dönemde Türker İnanoğlu'na **"Benim çocuk senin şirketinde çalışıyormuş. Ona yönetmen asistanlığı işleri ver."** diye ricada bulunmuş. Meğer başta sinemacı olmasını istemese de kendisinin yolundan gitme konusunda azimli olmasından etkilendiği oğlunun sinemacı olması için Türker İnanoğlu ile iş birliği yapmış.

"O bir sinema dahisiydi"

Usta oyuncu **Şener Şen**, Eğilmez'in sinemayı meslek olarak seçmekle en doğru kararı verdiğine işaret ederek şöyle konuşmuştu: *"Sinemaya âşikti ve sinema onun her şeyiydi. Onunla çalışıp da bunu anlamamak imkânsızdı. Ayrıca başarı kazanmayı kendine alışkanlık edinmiş ender insanlardan biriydi. Yaptığı her işte başarıya ulaşmıştı. Örneğin; onun yayıncılık yaptığı bir dönem var. O yıllarda dünyaca meşhur 'Mike Hammer' adlı polisiye çizgi romanının yayın haklarını almış. Ancak birkaç sayı çıkardıktan sonra Amerikalılar anlaşmadan çaymış. Ertem ağabey de oturup birkaç arkadaşıyla hikâyeleri kendileri yazıp yayınlamaya başlamış. Onun için pes etmek gibi bir davranış hiçbir zaman söz konusu olmadı. 'Arabesk'i bile hangi şartlarda çektiği herkesçe bilinir. O, filmlerinde güldürürken ağlatmayı ve düşündürmeyi başaran bir sinema adamıydı. Bir işi yaparken çevresindeki herkesin görüşünü alır sonra da kendi bildiğini yapardı. Sonuçta ne derece başarılı olduğunu hep birlikte gördük. O bir sinema dahisiydi."*

Ertem Eğilmez'in yönettiği ve herkes tarafından bilinen filmlerinden bazıları:

Hababam Sınıfı Serisi (1975-1981): Ertem Eğilmez'in en tanınmış eserleri arasında yer alan bu

seri, Rifat Ilgaz'ın "Hababam Sınıfı" romanlarından uyarlanmıştır. Serinin ilk filmi olan "Hababam Sınıfı," Türk komedi sinemasının klasikleri arasında kabul edilir ve büyük bir izleyici kitlesi tarafından sevilmiştir. Seri, "Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı", "Hababam Sınıfı Uyanıyor", "Hababam Sınıfı Tatilde" ve "Hababam Sınıfı Güle Güle" gibi filmlerle devam etmiştir.

Namuslu (1984): Bu film, Türk sinemasının önemli eserlerinden biridir. Namus kavramını işleyen ve toplumsal meselelere mizahi bir bakış sunan film büyük ilgi görmüştür.

Banker Bilo (1980): Türk sinemasının unutulmaz komedi filmlerinden biridir. Halkın günlük hayatından kesitleri mizahi bir dille ele almıştır.

Arabesk (1988): Arabesk müziğinin ve kültürünün esprili bir dille ele alındığı bu film, büyük bir gişe başarısı elde etti ve Türk sinemasında önemli bir yer tuttu.

Davaro (1981): Türk köy hayatını mizahi bir şekilde ele alan bu film, Türk komedisi için önemli bir eser olarak kabul edilmektedir.

Neşeli Günler (1978): Bu film, Türk sinemasının önemli komedi oyuncularını bir araya getiren ve toplumsal eleştiriler içeren bir yapımla dikkat çekmektedir.

Süt Kardeşler (1976): Ertem Eğilmez'in yönettiği bu film aile ilişkilerini mizahi bir dille ele alır ve Türk komedisi için önemli bir yapıttır.

Ertem Eğilmez'in senaryosunu yazdığı önemli filmlerinden bazıları:

Kara Murat Fatih'in Fermanı (1973): Ertem Eğilmez, bu filmde senaryoyu Hulki Saner ile birlikte yazmıştır. Kara Murat serisinin bir parçası olarak Türk sinemasının tarihi eserlerinden biridir.

Mavi Boncuk (1974): Senaryo yazarları arasında Ertem Eğilmez'in de yer aldığı bu film Türk sinemasının önemli bir romantik komedi klasiği olarak kabul edilmektedir.

Dünyayı Kurtaran Adam (1982): Bu kült bilim kurgu filmi Ertem Eğilmez tarafından yazılmıştır. Türk sinemasının ilginç ve benzersiz yapıtlarından biridir.

Üç Kâğıtçılar (1982): Bu filmde senaryo yazarları arasında Ertem Eğilmez'in de adı geçer. Türk komedisi için önemli bir eserdir.

Yazdıkları ve yaptıklarıyla Türk sinemasına damga vuran Ertem Eğilmez'i rahmetle anıyoruz.

Abdullah KAYA
Nazilli E Tipi Kapalı ve Açık CİK,
Öğretmen

20 Ekim 1827 Navarin

Bir yanda kıyıda demirli olarak bekleyen Osmanlı donanması diğer yanda ise Akdeniz'e açılacak olan ve Navarin Limanına yanaşma izni isteyen İngiliz, Fransız ve Rus donanması.

Büyük Navarin faciasının yaşanmasına çok kısa süre kalmıştı. Peki, bu duruma nasıl gelinmişti?

1789 Fransız İhtilali'nin yaşanmasının ardından tüm Avrupa'da yavaş yavaş milliyetçilik akımları yayılmaya başlamıştı. Fransız ihtilalinin tüm dünyaya sunmuş olduğu milliyetçilik ve bağımsızlık hareketi özellikle merkezi imparatorlukları olumsuz anlamda etkilemiştir. 19. yüzyıl başlarında hâlâ Avrupa topraklarında, büyük topraklara ve birçok millete hükmeden Osmanlı İmparatorluğu bu durumdan en çok etkilenen devlet haline gelmişti.

1800'lü yılların başından itibaren Osmanlı topraklarında yaşayan iki millet olan Sırp ve Yunanlılar Batılı devletlerin de destekleriyle isyan hareketlerine giriştiler. Artık Osmanlı'nın batı bölgesi yangın yerine dönmüştü. Sırp isyan hareketine başlamış, Osmanlı Devleti bu isyanı sert bir şekilde bastırmıştı fakat ortalık durulacak gibi değildi. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Yunanlıların bağımsız olmaları için başlayan bu

isyan hareketine asker ve para yardımı yapması yetmiyormuş gibi bir de Osmanlı Devleti'ne nota vererek Yunanistan'a bağımsızlık verilmesini talep ettiler. Bu istek Osmanlı Devleti tarafından reddedildi. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın da desteğiyle Mora'da başlayan Yunan isyanı sert bir şekilde bastırıldı. Artık diplomasi bitmiş maalesef silahlar ateşlenmişti. Başlayan isyan hareketini bastıran ve Navarin Limanı'nda sakin bir şekilde demirleyip gelecek emirleri bekleyen Osmanlı donanması 20 Ekim 1827 günü sakin bir şekilde kıyıda beklemekteydi. Bu durum İngiliz, Fransız ve Rus donanmasına Navarin Limanı'na yanaşma izni verilene kadar sürdü. Limana yanaşma izni alan müşterek düşman ordu donanması Navarin Limanı'na yaklaşır yaklaşmaz saldırgan hareketlerde bulunmaya başladı. Aslında düşman ordusu Navarin Limanı'na yanaşmadan çok önce saldırı emrini almıştı. Sadece ortamı gerginleştirip saldırı için ufak bir çatışmayı bekliyorlardı. Osmanlı donanması böyle bir hareketi hiç düşünmediği için herhangi bir savaş ve saldırı pozisyonunda değildi. Gemiler sakin bir şekilde limanda demirli bir şekildeyken toprak namlulara bile sürülü

değildi. Limana yanaşmaya başlayan ve gittikçe saldırgan tavırlar sergileyen İngiliz donanması önderliğindeki Fransız ve Rus donanması, aniden kıyıda demirli Osmanlı donanmasının üzerine top atışları ile ölüm yağdırmaya başladılar. Ne olduğunun bile farkına varamayan donanma kahramanca ateşe ateşle karşılık vermeye başladı. Ne donanmadan açılan ateş ne de askerlerimizin ani baskına karşı kahramanca çatışması yenilgiyi engelleyemedi. 60 parçaya yakın Osmanlı donanması tamamen ateşe verilerek ve batırılarak saf dışı bırakıldı. 6000 kahraman askerimiz insanüstü bir kuvvetle çatışsa da şehadete yürüdü. Üç düvel donanmasına kahramanca direnen Osmanlı donanması hazin bir şekilde tamamen yok oldu.

1827 Navarin baskının sonuçları bizim tarihimiz kadar dünya savaş tarihinde de çok büyük bir öneme sahiptir. Dünya savaş tarihinde Navarin baskını, yelkenli gemilerin savaştığı son büyük savaş olarak tarihe geçmiştir. Çünkü Avrupa'da başlayan Sanayi İnkılabı ile buharla çalışan gemiler artık dünya denizlerinde yer almaya başlamış ve yelkenli savaş gemileri artık denizlerden çekilmeye başlamıştır. Bu baskın yelkenli gemilerin yaptığı son savaş olarak tarihe yazılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin donanmasının yakılması ve boğazların korunmasız kalması üzerine İngilizler politika değiştirerek Ruslar'ın boğazlarda egemen olmasına karşı çıkmak için Osmanlı Devleti'ne yakınlaşmaya başlamıştır. Bu durum bir süre sonra boğazlar sorununu ortaya çıkarmış ve İngiltere, Osmanlı ve Rusya arasında yeni bir çatışma alanına neden olmuştur.

Navarin faciasının Osmanlı'ya etkileri şöyledir:

- Osmanlı İmparatorluğu tam anlamı ile donanmadan yoksun bir hale gelmiştir.
- O zamanın şartlarında 60 büyük gemisi bulunan Osmanlı donanması 4-5 saat gibi kısa bir süre içerisinde tamamen yok edilmiştir.
- 1829 Edirne Antlaşması ile Yunanistan bağımsız olmuştur.
- Napolyon'un ardından Fransızlar tekrar Avrupa'da kendilerini gösterme fırsatı bulmuşlardır.

Osmanlı Devleti'ne karşı birleşen İngilizler, Fransızlar ve Ruslar 1914 yılında gerçekleşecek olan I. Dünya Savaşı'na kadar bir daha Osmanlı'ya karşı aynı anda birleşmediler. Osmanlı Devleti'nin donanmasının yakılması ve boğazların korunmasız kalması üzerine İngilizler politika değiştirerek Ruslar'ın boğazlarda egemen olmasına karşı çıkmak için Osmanlı Devleti'ne yakınlaşmaya başladı. Bu durum bir süre sonra boğazlar sorununu ortaya çıkarmış ve İngiltere, Osmanlı ve Rusya arasında yeni bir çatışma alanına neden olmuştur.

Navarin baskını sonucunda yaşanan büyük gerilim yeni bir büyük savaşın doğmasına neden olmuş ve Osmanlı-Rus Savaşı yaşanmıştır. Bu savaş esnasında donanmanın olmaması ve ani Rus saldırıları sebebiyle Osmanlı Devleti ağır bir yenilgiye uğramıştır. Bu saldırı sonucunda büyük toprak kayıpları olduğu gibi ilerleyen yıllarda yaşanacak boğazlar ve kutsal yerler sorununun temelleri de atılmıştır.

Tarihimizde büyük zaferlerimiz olduğu kadar Navarin baskını gibi büyük trajedilerimiz ve yenilgilerimiz de olmuştur. Büyük milletler düştüğü yerden kalkmasını bilen, yaptığı eksiklikleri ve yanlışları görerek bunları telafi eden, eskisinden daha güçlü hale gelenlerdir. Navarin olayından sonra Osmanlı Devleti sürekli savaş halinde olmasına rağmen kısa bir sürede donanmaya büyük yatırımlar yapmış ve 30-40 yıl gibi bir süre zarfında dünyanın sayılı donanmalarından birine sahip hale gelmiştir. İstanbul ve Çanakkale Boğazı müstahkemleri de gerekli düzenlemelerle etkin bir hale getirilmiş ve bunun meyveleri Çanakkale Savaşı'nda alınmıştır. Sonuç olarak hiçbir şey geçmişten bağımsız değildir ve gerçek zafer unutanların değil hatırlayanlarındır.

Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Eskipazar Açık ÇIK,
Öğretmen

Çocuklarımızın Öğrenmelerine ve Eğlenmelerine İmkân Veriyor muyuz?

Eğlenmenin çocuklarımızın temel haklarından biri olduğunu biliyor muydunuz?

Çocukların insan olarak haklarını güvence altına alan Birleşmiş Milletler, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31'inci maddesinde bu durumu "*Taraf devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerinde bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.*" şeklinde açıkça belirtmiştir. Yasal çerçevede bir hak olarak karşımıza çıkan eğlenme, eğitimde ve psikolojide bir ihtiyaç olarak tanımlanmaktadır. **Eğitim için öğrenirken eğlenmenin birçok avantajı vardır. Öğrenme hedeflerine ulaşmaya çalışırken güzel ve mutlu duygular biriktirilmesini sağlamak bunlardan biridir.**

Eğlence ve öğrenme arasında güvenli bir denge kurmak önemlidir. Eğitimde eğlence ve eğitsel oyunların kullanılması öğrenmenin daha çekici hale gelmesinde etkili olmaktadır. Eğlence öğrenme motivasyonunu artırıp öğrenmenin kalıcılığını sağlarken aşırı eğlence merkezli eğitim ise öğrenme kalitesinin düşmesine sebep olabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise dengeyi sağlamaktır.

Öğrenmede eğitsel oyunların kullanılmasının yanı sıra eğitim materyallerinin de ilgi çekici olarak tasarlanması önemlidir. İnteraktif oyunlar, simülasyonlar, sanal gerçeklik gibi araçlar eğitimi daha eğlenceli hale getirecektir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise aşırı eğlencenin öğrenmeyi olumsuz etkilemesini önlemek ve amacın öğrenme hedeflerine ulaşmak olduğunu unutmamaktır.

“ Öğrenmenin eğlence ile dengelenmesi, bilgiyi deneyimlere bağlamaya ve öğrenenin kendi ilgi alanlarına göre kişileştirilmiş içeriklerden faydalanmasına fırsat sağlayabilir.

Öğrenmeyi Eğlence Haline Getiren Birkaç Örnek

İsim, Şehir, Hayvan: Yaş dönemlerine göre başlıklar çeşitlendirilebilir. Başlıklar isim, şehir, hayvan, bitki, element, meslek vb. olabilir. Bu oyun birçoğumuzca oynanmıştır. Arkadaşlarla, aile bireyleriyle çoklu oynanan bu oyun hem eğlenceli hem de eğitici.

Alfabetik Sıralama: Bu oyunda oyunu oynayan çocuklar kendi yaş grubu özelliklerine göre kelime seçeceklerdir. Oyuncuların her birinin beşer kelime yazması istenir. Herkes yazdığı kâğıtları bir kâseye atar ve kâseden beşer kâğıt çeker. Herkes kendi kelimelerini alfabetik sıraya göre dizer.

Bunların yanı sıra evde, parkta, kreşte, okulda kısaca çocuğun bulunduğu her alanda eğitici etkinlikleri oyunlarla eğlenceli uygulamalarla destekleyebiliriz. Oyunların sadece pedagojik alanda değil andragoji alanında da yetişkin eğitime katkı sağladığı görülmektedir.

Duygu, düşünce ve davranışların birbirleriyle etkileşimi ve grift (iç içe geçmiş) yapısı hem birbirlerini tamamlar hem de birbirlerinin devamı niteliği taşır. Tüm yaşlarda, öğrenmelerin eğlenceli hale getirilmesi duygularımızı, olumlu duygularımız düşüncelerimizi, olumlu düşüncelerimiz istendik davranışlar sergilememizi sağlayacaktır.

Eğitimleri, Materyalleri, Deneyimleri Planlarken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

Araştırma ve Analiz: Eğitim materyalleri tasarlanırken hedef kitleyi ve öğrenme hedeflerini dikkate almak önemlidir. Hangi eğlence unsurlarının öğrenme sürecini destekleyeceğini bilmek için araştırmalar ve analizler yapılmalıdır.

Eğlence Unsurlarının Entegrasyonu: Öğrenmeye eğlence unsurlarını eklerken öğrenme hedeflerine odaklanmak önemlidir. Eğlenceli bir oyunun içerisinde matematik problemi çözmek gibi.

Etkileşim ve Katılım: Öğrenme deneyimlerine eğlence unsurlarını eklemek, öğrenenlerin etkileşimde bulunmasını ve aktif katılımını teşvik eder. Drama, senaryo, örnek olay, istasyon, grup çalışmaları gibi etkinlikler etkilidir.

Geri Bildirim ve İyileştirme: Eğitim materyalleri, yöntem, teknik ve stratejileri sürekli değerlendirilmeli ve geri bildirim alınmalıdır. Her öğrenen her materyali farklı deneyimler bu yüzden bireysel özelliklere dikkat edilmelidir.

Çeşitlilik ve Esneklik: Her öğrenen farklı özelliklere, öğrenme tarzına, ilgi ve yeteneklere sahiptir. Bu durumu göz önüne alarak eğlence unsurlarının çeşitli ve esnek olmasını sağlayabiliriz.

Kaynaklar: 1. Prof. Dr. Naciye Aksoy - Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi röportaj (23 Mayıs 2022) Üyesi <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/cocuklarda-eglenceli-egitimin-ogrenim-surecine-katkisi-42068445> 2. PINAR ÖZKAN Sözel Kesir Problemlerinde Kişiselleştirilmiş Öğretimin Öğrenci Başarılarına ve Dersle İlgisine Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Teknolojisi Programı Yüksek Lisans Tezi. Ankara 2019 3. <https://srm.metu.edu.tr/tr/system/files/pdm-brosur-13.pdf>

Samet YURTTAŞ
Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı CİK,
Öğretmen

Dilimiz Özümüzdür Bizim

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini anlatmasını sağlayan doğan, büyüyen, değişen ve gelişen canlı bir varlıktır. Dil, bir ulusun içinde bulunduğu her türlü değişim ve gelişimlerden etkilenir. Bu durum dilin durağan değil dinamik olduğunu gösterir. Dil, toplumun aynası ve kültürel mirasını taşıyıcısıdır. Toplumun özünde, kültüründe ne varsa dile de o yansır. Bu yüzden diline sahip çıkmayan toplumların devletleri, kültürel kimlikleri, dilleri ve ana yurtları yok olmaya mâhkumdur.

Dilin önemi konusunda **Konfüçyüs'e** atfedilen bilindik bir anekdot vardır: Ünlü düşünür sorarlar: **“Bir ülkenin yönetimini ele alsaydın, işe nereden başlardın?”** ünlü düşünür: **“Yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu.”** demiş ve dinleyenlerin şaşkın bakışları arasında devam etmiş: **“Çünkü dil kusurlu ise sözcükler düşünceyi iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir!”**

Türkçeyi Korumaya Yönelik Atılan Adımlar

Tarihteki köklü devlet ve milletlerin, varlığını devam ettirerek kültürünü gelecek kuşaklara taşımasında dil çok önemli bir konuma sahiptir. Bizim de asırlardır süregelen devlet geleneğimizin ve kültürel mirasımızın altında dilimizin güçlü ve zengin olması etkili olmuştur. Türk Devletlerinin farklı topluluklara ve coğrafyalara egemen olmasıyla Türkçe, Arapça ve Farsça gibi dillerle etkileşime girmiştir. Bu durum da Türkçenin korunması ve yozlaşmaması için bazı adımların atılmasını zorunlu kılmıştır. Bu adımlara ilk örnek olarak **Kaşgarlı Mahmud'un** yazmış olduğu Divan-ı Lügati't Türk'ü verebiliriz. Türkçe'nin bilinen ilk sözlüğü olma özelliğine sahip olan bu eseri Kaşgarlı Mahmud, Türkçenin diğer dillerden daha üstün ve zengin bir dil olduğunu kanıtlamak, Araplara Türkçe öğretmek ve Türkçenin yaygınlığını göstermek amacıyla yazmıştır. Bu eser-

de Kaşgarlı Mahmud yaklaşık 9 bin Türkçe sözcük kullanmıştır. Sadece bu bile Türkçenin ne kadar zengin bir dil olduğunu kanıtlamaktadır. Bunun dışında **Karamanoğlu Mehmet Bey**, Türkçenin yozlaşmasının önüne geçmek için Türkçeyi resmi dil olarak ilan etmiştir. Karamanoğlu Mehmet Bey; **“Bugünden sonra hiç kimse, dergâhta, divanda, mecliste ve sarayda Türkçe'den başka dil konuşmayacaktır.”** fermaniyle Türkçenin korunmasını amaçlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan **Mustafa Kemal Atatürk** ise dile ayrı bir önem vermiş ve şunları söylemiştir: **“Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yükseltmek için uğraşır. Bir de Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakını, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini, kısacası bugün kendi milletini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.”**

Türk Dil Kurumu'nun Kurulması

Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarmak ve onu Dünya dilleri arasında en önemli dillerden biri konumuna ulaştırmak amacıyla Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde 12 Temmuz 1932'de **“Türk Dili Tetkik Cemiyeti”** kurulmuştur. 26 Eylül-5 Ekim 1932 tarihleri arasında **I. Türk Dil Kurultayı** toplanmıştır. Bu kurultayda Türk dilinin önemini vurgulamak amacıyla alınan kararda **26 Eylül “Türk Dil Bayramı”** ilan edilmiştir. 1936 yılında yapılan kurultayda ise Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiştir. Türkçenin çağın kültür dilleri arasında yer almasında Türk Dil Kurumunun büyük katkısı olmuştur. Diline sahip çıkan toplum olmak dileğiyle.

Mustafa GÜNAY
Kayseri 2.No.lu T Tipi Kapalı CİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

EYLÜLE

Yağan yağmur muştular geldiğini son güzün
Ruhunu kasvet sarar, içini kaplar hüznün
Güneş harın dindi mi? Nerede kavuran yüzün?
Eylüldür ikindisi ömür denen tek günün
Sene bir ihtiyar adam çöktü; beli büküldü
Günler dertli yaş gibi gamzelerden süzüldü
Eylülün ismi geçse berceste bir beyitte,
Kış mevsimi alınır peyda olur eşikte
Titrek rüzgârdı çalan kilitsiz kapımızı
Kim bilir hangi eylül sararttı kaçımızı
Başımıza taç olan yaz günleri tükendi
Uçurtmalar semada, güvercinler gücendi
Islak dallar var artık gökkuşağı altında
Toprak tohuma gebe, tüm kâinat karnında
Üç beş karanfil açar yazın son kırpıntıları,
Giden mevsimden bize kaldı kalp çarpıntıları
Çünkü anladık artık ecel denen vuslatı
Sonbahar serinliği yüzümüzde kaskatı
Nihayeti ölümdür tükenip gider menzil
Bir sesi unutmadan anlamak mümkün değil
İşte eylül böyledir bir ömrün sonbaharı,
İçimde uyandırır bitmeyen elvedaları...

Ayşe ÇOLAKOĞLU
Erciş A Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

Bunları Biliyor musunuz?

Arı Sütü Gerçekten Süt Müdür?

Arı sütü geç keşfedilmiş doğal bir mucizedir ve yapılan araştırmalar sonucunda yapısında baldan daha fazla yararlı madde bulunmaktadır. Bu sebeple birçok hastalık ve tedavide kısmen ya da direkt olarak kullanılır.

Peki, merak ettiniz mi arı sütü arılardan nasıl elde ediliyor?

Aslında arı sütünün memeli hayvanların memesinde oluşan süt ile ilgisi yoktur. Süte benzeyen görünümünden dolayı bu sıvı Türkçe'de süt olarak adlandırılmıştır. Arı sütü bir haftalık **genç arıların yutak altı bezlerinde sakladıkları jel kıvamında, kremsi beyaz renkte, tadı ekşi ve hafif keskin kokulu bir enzimdir. Arılar, arı sütünü sadece kraliçe arı ve yavru arıların beslenmesi için üretirler.** Kraliçe arı yaşadığı süre zarfında arı sütü ile beslenirken diğer arılar ise yavruyken ilk üç gün arı sütüyle beslenir. İlk üç günden sonra ise bal ve polenle beslenmeye başlarlar. Bu süt, arıların gelişiminde oldukça etkilidir. **Yavru arılar ilk üç gün arı sütü ile beslenirken hızlı şekilde gelişir, larva olurlar ve yavru arılara süt verilmesi kesilir.** Arı sütünün üretilmesi de oldukça zahmetlidir. Arı sütünü bir haftalık genç işçi arılar üretir. Bu genç işçi arılar ne yeni ergin olmuş acemi arılar ne de kovandan

dışarı çıkarak yıpranmış arılardır. Bu arılar yaşamlarının en verimli zamanlarında hem kendileri hem de insanlık için mucizevi faydaları olan bu sütü üretirler. Arı yetiştiricileri de larvaları yok ederek arı sütünü kaşıkla gözlerden toplarlar. Her bir gözden yaklaşık olarak 0,1 gram arı sütü alınabilir. Besin değeri oldukça yüksektir. Buna en önemli işaret ise işçi arılara göre daha uzun süre arı sütüyle beslenen kraliçe arının yaşam süresidir. Ana arı ve işçi arılar yumurtadan çıktıklarında aynı genetik yapıya sahip olsalar da larva döneminde farklı oranda ve sürede

arı sütü ile beslenmeleri yapılarının farklı olmasına sebep olur. Sadece altı günlük bu farklı beslenmeden sonra ana arı hastalıklara direnç kazanmakta ve yaklaşık altı yıl yaşamaktadır. Diğer işçi arılar ise kolay hastalanır, dişi oldukları halde yumurta bırakamaz ve sadece iki ay yaşar. Kovandaki düzenin ve arı kolonisinin hayatına devam etmesi arı sütüne bağlıdır. Bu sütle beslenen kraliçe arı kovana hükmeder ve üremeyi sağlar. Bu sebeple kraliçe arının bir günde kendi ağırlığının birkaç katı kadar yumurta yumurtlaması gerekmektedir.

Enzim, vitamin, mineral, aminoasit ve protein açısından oldukça zengin olan **arı sütünün içeriğinde A, C, D, E, K, H vitaminleri ile B grubu vitaminleri bulunur.** Ayrıca başka hiçbir maddede olmayan **10-HDA'yı** içerir. Bu maddenin özellikle hastalıklarla mücadelede çok etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalara göre arı sütünün insan sağlığına sayısız faydası vardır. Bunlardan bazıları;

- ◆ Hücre yenileme özelliği nedeniyle kanserli hücreleri yok etmede ve savaşmada kullanılır.
- ◆ Çocukların zihinsel ve bedensel gelişimine yardımcıdır.
- ◆ Damarların güçlenmesini ve sara hastalığında nöbetlerin hafiflemesini sağlar.
- ◆ Griplerde gıda takviye edici olarak kullanılır.
- ◆ Midenin rahatlamasını sağlar.

Noktalama İşaretlerini İlk Kim Kullanmıştır?

Noktalama işaretleri duygu ve düşüncelerimizi daha açık şekilde ifade etmemize, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemeye, okuma ve anlamayı kolaylaştırmaya, sözlerin vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmeye yardımcı olur. Noktalama işaretlerinin görev ve işlevlerini anlarsak okuduğumuzu daha iyi anlar, anlatmak istediğimizi daha iyi anlatır ve yazıya dökerken de iyi aktarırız. Bir anlamda bu işaretlerin konuşurken söylediklerimizin daha iyi anlaşılması için yaptığımız el, yüz işaretleri ya da duraklama ve tonlamamın yazıdaki karşılığı olduğunu söyleyebiliriz. Peki, **noktalama işaretleri ilk ne zaman kullanılmaya başlanmıştır?** İlk kez eski Yunan'da okuma parçaları arasına 'ayrımalar' adı altında konulan bazı işaret-

ler kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra milattan önce üçüncü yüzyılın başlarında Bizanslı Dil Bilimci **Aristophanes**, sistemli ve özenli bir çalışmada ilk kez virgül ve noktalı virgül işaretlerini bulmuştur. Fakat tüm çabalarına rağmen düzenli ve doğru kullanımını sağlayamamıştır. Modern matbaanın icadıyla noktalama işaretleri hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Matbaanın mucidi **Gutenberg'in** bastığı İncil'de ilk kez virgül ve iki nokta işareti kullanması sonucu bu işaretler hayata geçmiştir. Ünlü mucit cümleleri boşluklarla birbirinden ayırıp büyük harfle başlayarak o güne dek bulunmamış olan noktanın da boşluğunu doldurmaya çalışmıştır. Bu uygulama Venedikli gramerci **Aldius Manitus'un** yeni formları içinde noktalı virgül, virgül, iki nokta, ünlem, soru işaretini bulana kadar devam etmiştir. 17. yüzyılda kesme işaretinin de bulunmasıyla noktalama işaretleri bugün kullandığımız biçimiyle tamamlanmıştır.

Noktalama işaretleri Türk edebiyatına ilk kez Gazeteci, Şair ve Tiyatro Yazarı **İbrahim Şinasi** ile girmiştir. Şinasi eğitim için gittiği Fransa'da bu işaretleri öğrenip döndüğünde yazmış olduğu '**Şair Evlenmesi**' adlı eserinde kullanmıştır. Fakat bu uygulama kuralsız, gelişigüzel serpilmiş birkaç nokta ve virgülden başka bir şey değildir. Daha sonra ünlü şair **Tevfik Fikret** ile ilk büyük Türk romanı kabul edilen Aşk-ı Memnu'nun yazarı **Halit Ziya Uşaklıgil** bu işin üzerine eğilip dilimizde bu işaretlerin kullanımını sağlamışlardır. O dönemde bu işaretlerin kullanımını en başarılı şekilde gerçekleştiren hikâye yazarı **Ömer Seyfettin** olmuştur.

Derleyen: Ferhat ÇELİKER
Van T Tipi Kapalı ÇİK,
Öğretmen

Spor

Cihan Pehlivanı **Kurtdereleli Mehmet**

93 Harbi'nde Osmanlı'nın Rusya karşısında aldığı yenilgi Anadolu dışında yaşayan Osmanlı vatandaşlarını da derinden etkilemişti. Savaş sonrası Kafkaslar'dan ve Balkanlar'dan başta Anadolu olmak üzere farklı coğrafi bölgelere hüznü, yorucu zor şartlar altında göçler olmuştu. Göç etmek zorunda kalan insanlar bir taraftan göçün verdiği sıkıntılara göğüs gererken bir taraftan da Rus ordularının insanlık dışı davranışlarına ve işkencilerine maruz kalmıştı. İnsanların yaşadıkları bu zorluklar hafızalardan silinmeyecek derin izler bırakmıştı.

“ Kurtdereli Mehmet 21 yaşındayken tüm zamanların en büyük güreşçisi olan Koca Yusuf ile güreş tutmuş ancak Koca Yusuf güreşi yarım bırakarak: “Yazıktır, ezdirmeyin bu yetenekli delikanlıyı bana. O, ileride büyük bir pehlivan olacak.” diye büyüklük göstererek seyirciden toplanan parayı ona bırakmıştır.

13 yaşındaki Mehmet, doğduğu toprakları ve o zamana kadar ki hayatını geride bırakmıştı ve bu durum onu çok üzüyordu. Ailesiyle birlikte Anadolu'ya göç eden Mehmet, Balıkesir'in Kurtdere köyüne yerleşmişti. 1934'te Soyadı Kanunu'ndan sonra Baykurt soyadını almıştı.

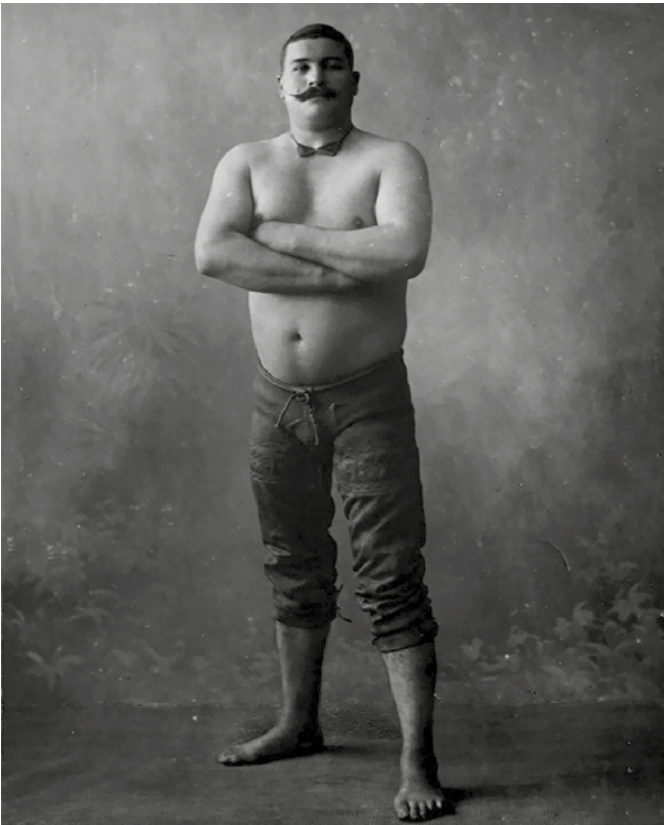
Yapılı bir çocuk olan Mehmet, ata sporumuz olan güreşe küçük yaşta kendi köyünde başladı. 19 yaşına gelince 1.89 boyu ve 123 kiloluk cüssesi ile kendini önce düğün güreşlerinde gösterdi. Ardından panayır güreşlerine katıldı. Körpe delikanlı olan Mehmet, ilk

derslerini Kadırga Meydanı güreşçilerinden Ahmet Pehlivan'dan almıştır.

Kurtdereli Mehmet yaptığı güreşlerle tanınmaya başlamıştır. Üzü Balıkesir dışına bütün Ege ve Marmara'ya yayıldı. Bu sıralarda Yörük Ali Pehlivan'ın çırağı olan ve hayatı boyunca hiç yenilgi yüzü görmemiş olan Çolak Mümin Pehlivan, kendisine ustalık yaptı. Kurtdereli, kendinden büyük ve kuvvetli pehlivanları yenmeye başlayınca yağlı güreş camiasında 'Kurtdereli Mehmet Pehlivan' adıyla nam saldı.

Kurtdereli Mehmet, Susurluk'un Kepekler köyündeki bir düğünde zamanın başpehlivanlarından, kendisinden yaşça ve tecrübece büyük olan Katrancı Halil Pehlivan'a meydan okuyarak onunla güreş tuttu. Bu güreş müsabakası hayatının en büyük yenilgisini almasına ve bir yıl yatağa bağımlı kalmasına neden oldu. Rahatsızlığını atlattıktan sonra 1885'te 21 yaşındayken tüm zamanların en büyük güreşçisi olan Koca Yusuf ile güreş tutmuş ancak Koca Yusuf güreşi yarım bırakarak: “Yazıktır, ezdirmeyin bu yetenekli delikanlıyı bana. O, ileride büyük bir pehlivan olacak.” diye büyüklük göstererek seyirciden toplanan parayı ona bırakmıştır.

Kurtdereli Mehmet, turnuvaya katılmak üzere birçok kez Avrupa'ya davet edilmiştir. Bu müsabakalardan en ilginç olan ve iz bırakanı Gulam Rüstem ile karşılaşmasıdır.

Les plus célèbres athlètes (Pehlivans) Kurtdereli-Mehmed & Adali-Halil.

“ Kurtdereli Mehmet Pehlivan, Türk toplumunda örnek davranışları olan bir pehlivanımızdır. Güreş seyircisinden padişaha ve Atatürk'e kadar güreşteki başarıları ve güreş ahlakı takdirle karşılanarak örnek bir pehlivan profili çizmiştir

Gulam Rüstem, dünyadaki tüm güreşçilere meydan okumuş ve kendisini yenene 15.000 Frank vadedmişti. Fakat kimse bu devin karşısına çıkmaya cesaret edemiyordu. Markus dö la presse Müdürü Vikont Dö Sanbor, 15.000 Frank bahisle Gulam'a karşı bir başka Fransız aracılığıyla Kurtdereli'yi Paris'e getirtti. Gulam'a kendisi ile görüşmek üzere bir Türk pehlivanının Paris'e geldiği söylendiği zaman bu Türk pehlivanı yakından tanımak istedi. Bunun üzerine Kurtdereli ile Gulam görüştürüldü.

Gulam dev cüssesi ile Kurtdereli'yi görünce hafif bir heyecanla ayağa kalktı. Kurtdereli'nin sırtındaki cepkeni ve sarığı göstererek tercümanına bazı şeyler sordu. Tercüman Kurtdereli'ye Müslüman olup olmadığını sorduktan sonra aldığı evet cevabını Gulam'a bildirdi. Gulam tercümanına dönüp bu adamları müsabaka için 15000 Frank bahis koymayacağını bu bahsin sadece Frenkler için geçerli olduğunu ve bunun bir kardeş karşılaşması olduğunu söyledi.

Güreş başlamadan önce Gulam tercüman vasıtasıyla halka şunu ilan etti: “Ben bu adamı yedi dakikada yeneceğim!”

Güreş müsabakası 3 saate yakın bir süre devam etti. Fakat kazanan çıkmayınca maç ertesi akşama bırakıldı. Ertesi akşam güreşmek için hipodroma gidildiğinde kapıda hipodromun müdürü Kurtdereli'yi karşılayarak tercüman vasıtasıyla Gulam'ın kolunun çıktığını bahane ederek Hindistan'a kaçtığını, onu ancak orada bulabileceğini söylemiştir.

Kurtdereli Mehmet Pehlivan, Türk toplumunda örnek davranışları olan bir pehlivanımızdır. Güreş seyircisinden padişaha ve Atatürk'e kadar güreşteki başarıları ve güreş ahlaki takdirle karşılanarak örnek bir pehlivan profili çizmiştir.

Kurtdereli, bir güreş müsabakasında başhakem olarak bulunurken bu başarılarının sırrını öğrenmek için kendisiyle konuşan Anadolu Ajansına mücadele ve başarılarla dolu geçmişini ve büyük zaferlerinin sırrını şöyle açıklamıştır: **"Güreşirken bütün Türk milletini arkamda hissediyordum. Türk milletinin şerefini korumak için her şeyi yapardım. Sanki bütün Türk milletinin kuvvetinin arkamda olduğunu hissedirdim."** Kurtdereli Mehmet'in bu sözleri Türk sporcusunun içinde olması gereken manevi duyguyu anlatmaktadır.

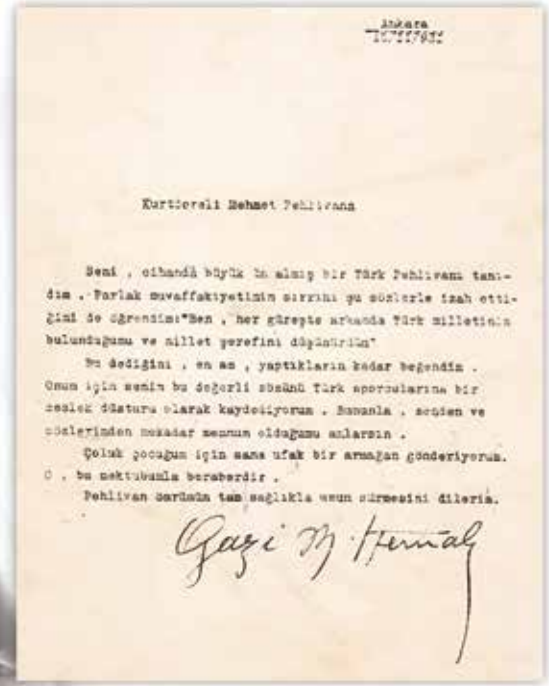
Mustafa Kemal Atatürk, Kurtdereli Mehmet'in bu sözleri üzerine 05.11.1931 tarihinde Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a millî insan tipini yetiştirmedeki motifleri içeren bir mektup yazar. Atatürk'ün Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a yazdığı ve Türk sporu için önemli bir direktif olan ve üstün görüşünü zikreden bu iltifat mektubu şöyledir:

Kurtdereli Mehmet Pehlivana,

Seni, cihanda büyük ün almış bir Türk pehlivanı tanıdım. Parlak muvaffakiyetinin sırrını şu sözlerle izah ettiğini de öğrendim: "Ben, her güreşte arkamda Türk milletinin bulunduğunu ve milletin şerefini düşünürdüm." Bu dediğini en az yaptıkların kadar beğendim. Onun için senin bu değerli sözünü Türk sporcularına bir meslek düsturu olarak kaydediyorum. Bununla senden ve sözlerinden ne kadar memnun olduğumu anlarsın.

Çocuk çocuğun için sana ufak bir armağan gönderiyorum. O, bu mektubumla beraberdir. Pehlivan, ömrünün tam sağlıkla uzun sürmesini dilerim.

Gazi Mustafa Kemal

Son güreşini 1911'de İstanbul'da yapan Kurtdereli, pehlivanlık geleneğine göre kispetini Balıkesirli Hacı Kara Mehmet vasıtasıyla Kâbe'ye yollayarak er meydanlarından çekilmiştir. Adına birçok güreş turnuvaları düzenlenen, dizi, filmler çekilen ve spor salonlarına adı verilen Cihan Pehlivanı Kurtdereli Mehmet Pehlivan 11 Nisan 1939 tarihinde Balıkesir'de vefat etmiştir.

Kaynaklar: 1. <https://www.karesi.bel.tr> 2. Anadolu Ajansı 3. TRTSPOR 4. Gençlik ve Spor Bakanlığı (Sporcuların Harbi)

Mehmet VARNALI
Silifke M Tipi Kapalı CİK,
Uzman Öğretmen

Bulmaca

kare bulmaca

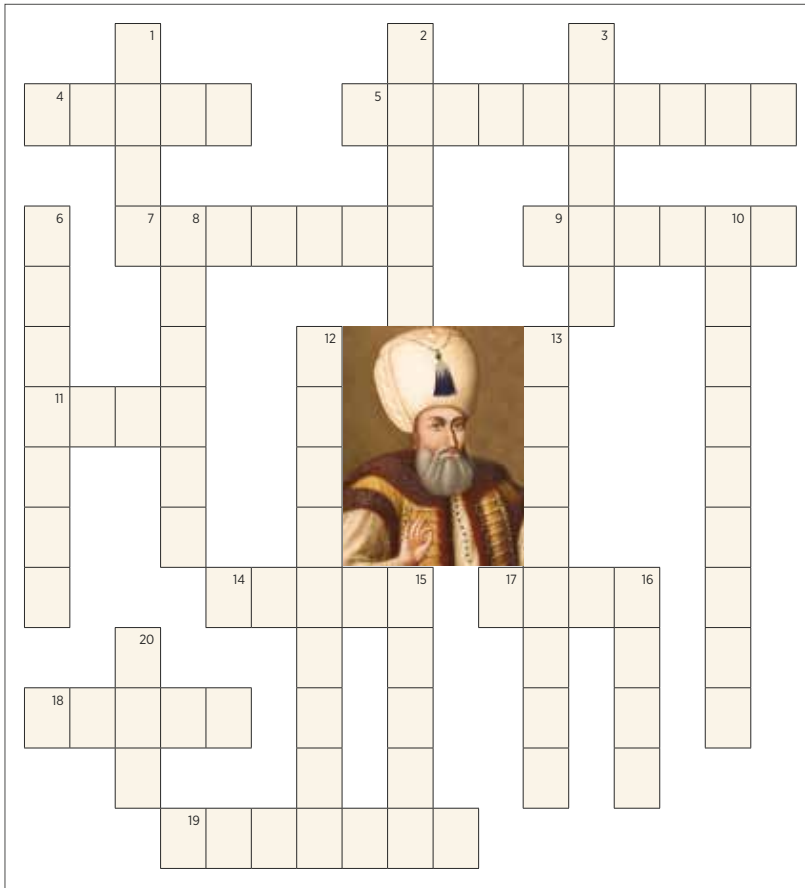
SOLDAN SAĞA

1. Adalet Bakanımız
2. Halk ağzında üşengeçlik - Kuzu sesi - Üçüncü tekil şahıs
3. İsim, unvan - Donanma, deniz kuvvetleri
4. Hristiyanlarda kutsal resim ve heykelticiler - Dans
5. Sodyumun simgesi - Mavi
6. Yabancı - Sözünün eri, güvenilir kimse
7. Yeşile yakın toprak rengi - Öbür yan
8. İnanç - Temel içeceğimiz - Boru sesi
9. Okuyup yazma işinde kullanılan, kimileri açılıp kapanabilecek biçimde yapılmış, küçük bir tür masa - Değişir odaklı merceklerle gerçekleştirilen alıcı devindirimi
10. Titanyumun simgesi - Sıra, dizi - Nam, san
11. Tepkime

YUKARIDAN AŞAĞI

1. Bursa'nın bir ilçesi
2. Bir komşu ülke - Amerikan devesi
3. Turuncgillerden ekşi bir meyve - Adıyaman'ın bir ilçesi
4. Manganezin simgesi - Zerafet
5. Gözleri görmeyen
6. Altın - Silisyumun simgesi
7. Bütün gök cisimlerini içinde bulunduran sonsuz, sınırsız boşluk
8. Bir sonuca varmak üzere, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çözüm, çare - İnek sesi - Tanımlanamayan gök cismi
9. Pişmanlık
10. Gelir getiren mülkler - Alfabenin ilk harfi
11. Korunmasında kamu yararı bulunan kentsel ve kırsal çevre - Zeytin biçiminde kırmızı renkli bir meyve

sarmal bulmaca

1. Kanun
2. .... Şahıs (Tüzel kişi)
3. Suçlama
4. Üst sınır
5. Hükümlünün ceza infaz kurumuna alındığı tarih, salıverileceği tarih, ceza süresi ve infaz olunan cezanın hangi hükme ilişkin olduğunu gösteren belge
6. Vadesi gelmiş
7. Aynı harflerle yazılan ama harfleri yer değiştirince ayrı anlama gelen sözcük
8. Sıra sayısı
9. Esmer
10. Moğol imparatorluğunun kurucusu
11. Yasanın, topluma zarar verdiğini kabul ettiği eylemlere karşı öngördüğü yaptırım
12. Kanunlarıyla ünlü Babil kralı
13. Yaptığı kanunlarla ün salmış Osmanlı padişahı
14. Genel
15. Çevresini sarma, kuşatma, çevreleme
16. Toplumun yapı taşı
17. Ay'ın ve kimi yıldızların çevresinde görülen ışık halkası
18. Yargıç
19. Uygulanacak kuralın yasada ya da örf ve âdet hukukunda açıkça ve hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde bulunmadığı durumlarda yargıcın ya da hukukçunun görüşünden doğan, yargı kuralı değerinde sonuç
20. Eski bir medeniyet

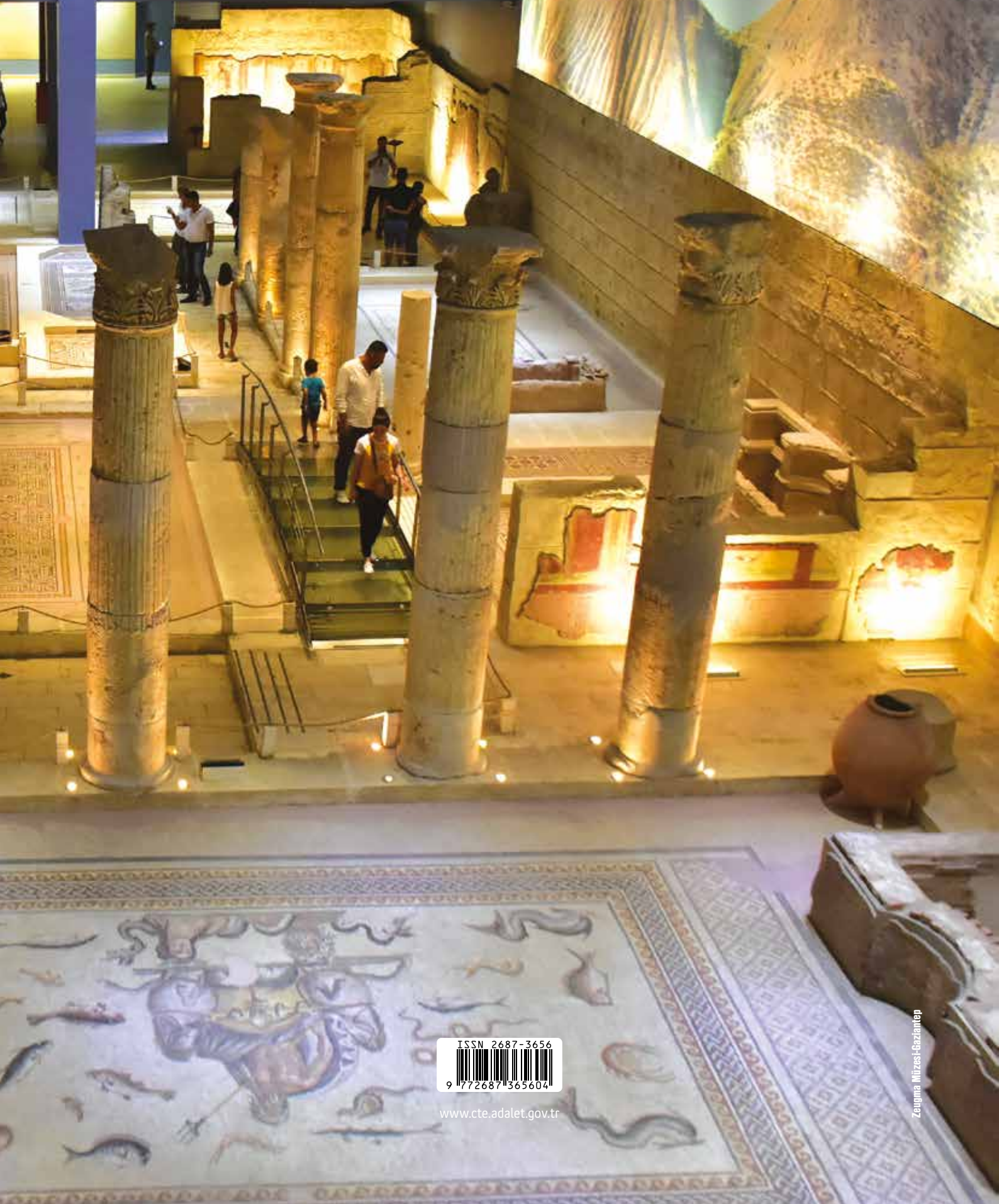
DEĞER

19 EYLÜL
GAZİLER GÜNÜ
Kutlu Olsun

Tasarım: Halil İbrahim GÜNEŞ

DEĞER

ISSN 2687-3656
9 772687 365604

www.cte.adalet.gov.tr